

TUẦN BÁO CỦA YÊU THƯƠNG

1

tuổi ngọc



tuổi ngọc

Tuần báo của yêu thương

Ra ngày thứ sáu

TUẦN LỄ TỪ 18-7

Số 1 giá 20đ.

ĐẾN 25-7-1969

TRUYỆN NGẮN

- LÊN MƯƠI MAI THẢO
- NGÀY XƯA CÒN BÉ HOÀNG HẢI THỦY
- CHÚ VỊT CON XẤU XÍ ĐỨC VÂN

TRUYỆN DÀI

- THẰNG CÔN DUYÊN ANH
- QUÊ NHÀ YÊU DẤU NHẬT TIẾN
- GIỜ RA CHƠI NGUYỄN ĐÌNH TOÀN
- LÚA TUỔI THÍCH Ô MAI VŨ MỘNG LONG

TÌM HIỂU

- HẤP LỰC HAY TRỌNG LƯỢNG ĐẶNG VÂN HẦU
- VẤN CHƯƠNG NHI ĐỒNG DOÃN QUỐC SỸ

NHỮNG MỤC THƯỜNG XUYÊN

- NÓI VỚI NHAU DUYÊN ANH
- THƠ VĂN THƯƠNG YÊU bạn NGỌC viết
- QUÊ HƯƠNG CHÚNG TA bạn NGỌC viết
- GIA ĐÌNH THƯƠNG YÊU TUỔI NGỌC

*Bìa offset do Màn Ảnh thực hiện Huy Tường trình bày.
Minh họa của Ngọc Dũng và Đình Tiến Luyện*

CHỦ NHIỆM
CHỦ BÚT

DUYÊN ANH

QUẢN LÝ

VŨ MỘNG LONG

TÒA SOẠN — TRỊ SỰ

38, Phạm Ngũ Lão, Sài Gòn
ĐT: 23.595 — 90.654

TUỔI - NGỌC



thư hàng tuần của chủ nhiệm tuổi ngọc

TUỔI NGỌC đang ở trên tay bạn. Nếu có một lúc đó, nhìn bạn lật tờ báo ra, chắc là tôi hỏi hộp. Như lần đầu tiên viết bức thư, e ấp gửi cho người tình yêu dấu rồi trốn chạy và nấp một chỗ kín ngó xem người tình mỉm cười ấp thư vào ngực hay cau mày xé nát thư đi. Nhưng mà tôi vẫn cứ hỏi hộp. Tôi sẽ buồn nếu bạn cau mày. Và sẽ sung sướng lắm nếu bạn cười mỉm. Tưởng tượng bạn đang cau mày. Tưởng tượng một chút đã thấy xuống tinh thần.

Con tàu đưa mọi người về quê hương hồn nhiên nằm ở ga quên lãng lâu quá rồi. Nó chỉ còn bắt người ta tội nghiệp khi hỏi tưởng kỷ niệm. Kỷ niệm thơ ấu, kỷ niệm niên thiếu của một đời người không có hai lần. Kỷ niệm xa vời. Chỉ an ủi ta, gần gũi ta lúc ta mơ ước « cho tôi lại ngày nào, xin đi lại từ đầu ». Rồi bắt ta thương hại khi nghĩ đến thơ ấu, niên thiếu của con em ta. Ngày nào đó, ta muốn trở về quê hương hồn nhiên, quê hương mơ mộng, quê hương học trò, không thấy con tàu phun khói, kéo còi.

Tạm coi Tuổi Ngọc là con tàu đã nằm lâu ở ga quên lãng. Chúng tôi, anh em làm tuần báo Tuổi Ngọc vừa hực khuôn củi đốt máy. Chưa kịp sơn vẽ thân tàu, chưa kịp trang trí bên trong các toa, đã kéo còi và cho tàu chạy. Bất buộc con tàu phải trực trực ở chặng đường khởi hành. Và như thế, rất đáng để bạn cau mày. Xin bạn cứ ngồi yên, con tàu sẽ cố gắng tạo cảm giác êm ái cho bạn. Và, với con em bạn, con tàu nhất định dẫn đến nội cỏ ngàn hoa của niên thiếu. Vàng, nhất định vậy. Con tàu không thể bỏ ra ngoài đường rầy tuổi ngọc.

DUYÊN ANH



lừa tuổi thích ô mai

VŨ MỘNG LONG

1

Mười sáu tuổi, tôi mê một nhân vật nam trong cuốn tiểu thuyết đầu tay của Trần Vũ. Nhân vật ấy đi tìm tình yêu. Tình yêu xa vời vợi, ở một góc nào đó trên thiên đàng mà tâm tay và trí tưởng tượng của con người khó với tới, khó bay bổng lên. Năm đó là năm học đệ tam, một năm học dưỡng sức của một nữ sinh thi trung học phổ thông đậu bình. Thi ca, tiểu thuyết lãng mạn xâm lăng tâm hồn tôi rộng rãi chín tháng. Tôi đọc rất nhiều nhưng chỉ nhớ Trần Vũ. Tôi muốn biết cuộc đời riêng của Trần Vũ. Tôi muốn viết cho ông ta một bức thư, trách móc ông ta đã cay nghiệt cả với nhân vật tiểu thuyết của ông ta. Tình yêu không phải ở một góc nào đó trên thiên đàng mà ở ngay trái tim ta nếu ta bằng lòng rung động như những người đã yêu nhau rung động. Độc giả luôn luôn là những người khó tính. Dĩ nhiên, sự khó tính chỉ dành cho những tác giả ra hồn.

Một nhà văn cò, nhà văn ít may mắn, viết hết đời ông ta, tôi sợ cũng chưa nhận được một lá thư chất vấn mình tại sao lại để nhân vật này chết vì điện giật, tại sao lại để nhân vật kia nôi điên. Trần Vũ mới xuất hiện. Khi những Mai Thảo, Thanh Tâm Tuyền, Dương Nghiễm Mậu, Nguyễn Đình Toàn đã

là những vì sao rực sáng thì Trần Vũ còn xa lạ, còn chưa ai biết đến. Họa chăng là tôi. Tôi đọc Trần Vũ, không có gì mới lạ cả song cứ thấy bồi hồi, xao xuyến. Đọc Trần Vũ người ta cảm giác mình ở chân trời xa lạ bỗng nhìn được miếng nắng, hàng cây và ngửi được mùi thơm ngai ngái của quê hương. Và người ta xúc động. Nhưng vào tuổi biết buồn khi mùa thu sang, tôi xúc động vì ở một góc nào đó trên thiên đường mới có tình yêu. Nhân vật nam trong tiểu thuyết Trần Vũ, không tìm thấy tình yêu, đã ám ảnh tôi. Một mai, tôi sẽ yêu, liệu tôi có thể rung động như những người yêu nhau rung động. Hay sẽ thấy tình yêu xa vời vợi, ở một góc nào đó trên thiên đàng. Lúc ấy sẽ buồn ghê lắm. Phải, sẽ buồn ghê lắm. Vì, còn gì buồn hơn là không có tình yêu, dù tình yêu tuyệt vọng.

Tôi sợ mình sẽ không có tình yêu. Chẳng hiểu nhà văn có phải là nhà tiên tri không mà những lời họ viết ra đều được coi như sấm ký! Tôi nghĩ tôi đã quá lãng mạn nên chịu để nhân vật nam của Trần Vũ ám ảnh mình. Khổ nỗi, người ta đã thờ phụng các nhân vật trong truyện « Tam Quốc ». Những người bình dân có lãng mạn không nhỉ? Tôi không biết trả lời. Riêng tôi, tôi có cảm tưởng mình là cô Kiều và nhà văn Trần Vũ là ông thầy bói.

Càng ngày, nỗi ám ảnh càng lớn. Mà Trần Vũ thì đã chìm đi sau tiểu thuyết đầu tay của ông ta.

Ông ta không viết thêm tác phẩm nào. Tôi tìm tên ông ta ở khắp các nhật báo, tuần báo, tạp chí, giai phẩm, và không thấy tên ông. Đôi lúc, tôi tưởng tượng ông thí nghiệm viết văn rồi chỉ không đạt, ông ta xoay qua nghề khác. Tôi đã bạo gan viết thư nhờ tạp chí « Thư Lục » hỏi thăm ông ta, nhưng tạp chí này bảo rằng không biết Trần Vũ là ai. Một nhà văn, ít ra, đã làm một độc giả bồi hồi, xao xuyến mà không ai thêm nhớ tên ông ta, tên sách của ông ta thì bất công thật.

Rồi tôi cũng quên Trần Vũ. Nhưng nỗi buồn chớm nở từ đó. Tôi chẳng nhớ vào ngày nào, tháng nào, mưa nhiều hay nắng ít. Một hôm, tôi đến thư viện trung ương. Tình cờ, tôi đọc cuốn « Người em sâu mộng » của Vũ Trọng Can. Cuốn tiểu thuyết thời tiền chiến, thời cực thịnh của văn chương lãng mạn, in bằng giấy xấu, chữ lem nhem, đã bị rách rưới nhiều. Tôi đọc trang đầu, toan bỏ dở vì nhức mắt quá. Đeo kính cận giữa nơi đông người lạ, tôi rất ngại. Không hiểu tại sao, tôi đẹp được thói quen, lối kính cận ra đeo và tiếp tục đọc « Người em sâu mộng ».

Lần đầu tiên tôi đọc Vũ Trọng Can, một nhà văn tiền chiến không có tên trong chương trình Việt Văn tiên bán thế kỷ thứ hai mươi. Tôi đã nghĩ Vũ Trọng Can không nổi tiếng bằng Nhất Linh, Khải Hưng... Chắc ông ta bị những đám mây tiếng tăm của những nhà văn cùng thời che lấp như Trần Vũ hôm nay. Dù sao, truyện « Người em sâu mộng » đã làm tôi suy nghĩ. Tôi chỉ đọc truyện này. Truyện thứ hai tương tự « Hồn bướm mơ tiên » nhưng tiếng chuông nhà thờ thay cho tiếng chuông chùa Long Giác. Truyện thường đến nỗi tôi không còn nhớ tên truyện. « Người em sâu mộng » mở đầu bằng bốn câu thơ của Lưu Trọng Lư:

« Em chỉ là người em gái thôi
Người em sâu mộng của muôn đời
Tình em như tuyết giăng đầu núi
Vàng vặc muốn thu đến tuyết vôi »

Một người em gái yêu một nhà văn. Anh trai nàng là bạn thân với

● Điều sung sướng dễ chịu nhất cho những người Việt Sĩ là điều những kẻ đã chết không thể lên tiếng phản đối được.

Aurélien SCHOLL

● Sĩ gia là một kẻ lảm chuyện chuyên làm phiền những người đã chết.

VOLTAIRE

nhà văn này. Anh nàng cho nàng biết nhà văn mà nàng đang yêu đã có vợ con và nghiện thuốc phiện. Nàng không tin. Anh nàng dẫn tới tiệm thuốc phiện để nàng gặp « thần tượng » của nàng. Gặp rồi, nàng càng yêu say đắm. Vợ nhà văn không hiểu tại sao chồng mình bỗng sinh chứng dở thói vũ phu với vợ. Vợ chàng kể lẽ cho bạn nghe. Và bạn chàng kể lại cho em gái nghe. Người em gái tỉnh ngộ. Nàng thấy mình đã ăn ô mai chua. Nàng tìm tới nhà vợ chàng, hứa sẽ khuyên chàng bỏ thói vũ phu. Nàng âm thầm sắm vai « người em sầu mộng » suốt đời.

Tôi suy nghĩ chuyện này vì, bạn thân trong nhóm tôi, nhiều đứa đang ăn ô mai chua. Quỳnh yêu nhà thơ Hoàng Anh Tuấn. Hàn yêu nhà văn Hoàng Hải Thủy. Hoài yêu nhà văn Nhật Tiến... Mỗi cô nữ sinh mới lớn lên đều chọn lựa một người làm văn nghệ mà yêu. Đó là cái mốt nhưng cái mốt dễ thương. Tại sao người ta cứ phải yêu Pat Boone, James Dean, Marlon Brando, Paul Newman ? Tại sao người ta không có quyền yêu những nhà nghệ sĩ Việt Nam ? Tôi chấp nhận cuộc tình mơ tưởng này. Nó chẳng làm hại ai mà chỉ làm các nhà văn, nhà thơ Việt Nam đỡ... tủi thân. Tôi còn chấp nhận cuộc tình mơ tưởng này vì nó có tính cách chống đối các cô nữ sinh trường đằm. Không, nữ sinh trường Việt không thể nhắm mắt a dua trào lưu tôn sùng tài tử chiếu bóng ngoại quốc được.

Người ta vẫn trách móc chúng tôi không tỏ tình với nghệ sĩ sáng tác Việt Nam. Song nếu chúng tôi thành lập một cái hội ái mộ nhà văn nhà thơ, thế nào chúng tôi cũng bị báo chí đã kích nạng nề. Thật là bất công. Chúng tôi đang được học văn chương Nhất Linh, Khải Hưng,

Thạch Lam, Nguyễn Tuấn, Tô Hoài, Nam Cao... mà chúng tôi không được công khai tôn sùng các nhà văn, nhà thơ hiện đại. Người nghệ sĩ sáng tác ở Việt Nam chỉ được nhắc nhở ôn ào khi họ chết. Một số báo tưởng niệm. Rồi chìm trong lãng quên. Người làm văn học bị đối xử thua cả đào ca, kếp hát. Họ lia cuộc đời, nhật báo dành cho họ một cái tin ngắn trên trang nhất vào một chỗ quá khiêm tốn. Nhưng tin tức về cô đào cải lương cướp chồng con của người khác thì tám cột báo suốt tuần, đầy đủ hình ảnh, huyền thoại là chuyện thường. Ngay cả hai tiếng nghệ sĩ, cuộc đời cũng hội bản luôn. Những con vẹt thuộc lòng tác phẩm nghệ thuật, những con trâu nhai lại ý nghĩ. Cả những anh chọc cười hạ lưu cũng thừa can đảm nhận mình là nghệ sĩ. Nên Mai Thảo, Thanh Tâm Tuyền, Bình Nguyên Lộc, Tô Thùy Yên, Nguyễn Đình Toàn, Nhật Tiến... phải rút vào bóng tối của im lặng. Và không dám nhận mình là nghệ sĩ. Ai biết những nhà nghệ sĩ Nguyễn Gia Trí, Phạm Tăng, Thái Tuấn, Duy Thanh, Ngọc Dũng bây giờ ở đâu ? Ai biết những nhà nghệ sĩ Vũ Khắc Khoan, Trần Lê Nguyễn bây giờ ở đâu ? Người ta chỉ còn nghe danh « nghệ sĩ » Hùng Cường, Bạch Tuyết. Người ta xuýt xoa kịch nghệ Kim Cương, La Thoại Tân, Văn Hùng, Hoàng Mai, Thẩm Thúy Hằng ! Nghệ thuật bây giờ hơi lạ. Ở chỗ ai khóc giời, khóc liên miên, người ấy đã đạt tới nghệ thuật. Thí dụ « nghệ sĩ » Kim Cương !

Nếu như một số nữ sinh trường đằm ái mộ tài tử ngoại quốc, nếu như một số khán giả cải lương ái mộ đào ca, kếp hát, tôi tưởng một số nữ sinh trường Việt yêu các nhà văn, nhà thơ Việt Nam chẳng có gì đáng chê trách. Với Hoàng Anh Tuấn, Quỳnh chỉ là một « người em sầu mộng » của Vũ Trọng Can. Nó

yêu Hoàng Anh Tuấn đến cái độ chép tất cả những bài thơ của Hoàng Anh Tuấn đăng trên các tạp chí, tuần báo. Thậm chí tiêu thuyết « Mira chiều » của Hoàng Anh Tuấn không lấy gì làm đặc sắc, đăng mỗi ngày ở nhật báo Đồng Nai, Quỳnh vẫn sa sưa chép. Tôi chắc Hoàng Anh Tuấn ngồi sáng tác không say sưa bằng Quỳnh ngồi chép lại. Hoàng Anh Tuấn là con-đao-pha-văn-nghệ. Anh ta có khả năng làm đủ thứ tờ báo chí, văn thơ đến kịch ảnh. Nhưng trên tất cả là thơ. Hoàng Anh Tuấn được mọi người nhớ mãi như một thi sĩ. Và anh ta mong muốn vậy thôi. Thi sĩ Hoàng Anh Tuấn. Con người anh ta, cuộc sống của anh ta đã là thơ rồi.

Hoàng Anh Tuấn làm thơ giống con nít xé giấy xếp tàu bay, tàu thủy phóng lên trời hay thả trôi theo giòng nước. Anh ta không thèm cất giữ thơ mình để lo in một tập thơ. Anh ta đã cho một người bạn hàng ngàn bài thơ tình làm ở Paris hồi anh ta học bên đó. Hoàng Anh Tuấn không giữ thơ, không nhớ thơ mình. Vô số kẻ làm thơ đã nhớ thơ giùm anh ta. Hồn thơ Hoàng Anh Tuấn bàng bạc trong thơ của những kẻ hãnh diện mình là thi sĩ có thơ in thành sách. Hoàng Anh Tuấn không trách những kẻ « ăn cắp » thơ của anh ta. Người thơ ấy không cần cả đời mình thì sá chi thơ của mình. Đây là những gì về sau Quỳnh biết. Khi Quỳnh bắt đầu yêu Hoàng Anh Tuấn, Quỳnh mới biết Hoàng Anh Tuấn làm thơ, viết văn, đạo diễn phim ảnh. Và con bé muốn biết thế thôi. Và giá con bé đừng mở nắp lọ ô mai, đừng thò tay vào nhón ô mai, cứ đứng nhìn ô mai qua lớp thủy tinh dày, nó sẽ thêm nhỏ rãi sẽ tưởng ô mai ngon ngọt như ô mai Bắc Việt bán ở Tân Định. Chỉ tiếc, Quỳnh tham lam. Nó không thích yêu riêng thơ Hoàng Anh Tuấn mà thích yêu cả Hoàng Anh Tuấn lẫn thơ của chàng.

Quỳnh đã mở nắp lọ ô mai. Nó nhón một cái, bỏ vô miệng. Nó cắn lớp cùi chua, mặn. Và, con bé đã ề răng...

(kỳ sau tiếp)



ngày xưa còn bé

CÁI TỦ CHÈ CỦA MẸ TÔI HOÀNG HẢI THÙY

Ngày xưa còn bé, tôi ở Hà Đông. Thầy tôi thuộc phái cổ, cụ bạn y phục ta: đội khăn, áo dài. Mùa hạ áo dài the, mùa đông áo đoạn, áo sa, ngày Tết áo gấm. Thầy tôi thích chơi lan và đồ cổ. Phòng khách của nhà tôi có sa-lông Tàu, hoành phi, câu đối, có đĩa bát cổ, có sập gụ và có cái tủ chè.

Cái tủ chè thời thơ ấu của tôi được kê sát tường, dưới tấm hoành phi sơn son, thếp vàng lớn nhất nhà và sau cái sập gụ. Phần giữa tủ lồng kính, trong cũng bày bát đĩa, lọ cổ. Hai đầu tủ là hai ngăn tủ gỗ, cánh cửa tủ khảm sa cừ. Một ngăn là tủ riêng của thầy tôi, ngăn bên kia là tủ riêng của mẹ tôi.

Tôi có một kỷ niệm thơ ấu với cái tủ chè của ngày tôi còn bé, một kỷ niệm không bao giờ phai mờ. Ba mươi năm sau, khi ngồi viết lại kỷ niệm này, tôi như vẫn thấy hiện ra trước mắt cánh cửa tủ màu nâu gụ gần là màu đen nhánh, những mảnh sa cừ nhiều màu óng ánh xanh hồng. Những tay thợ khảm lành nghề trong khu kỹ nghệ Hà Đông một cơ sở tiêu công nghệ do cụ Tổng Đốc Hoàng Trọng Phu thành lập có sự giúp công của thầy tôi, đã làm riêng cái tủ khảm đó để tổ lòng biết công của thầy tôi. Những mảnh sa cừ hợp lại trên đó thành một phong cảnh sơn thủy nhỏ, có cảnh liễu rủ bên hồ nước, có cây cầu gỗ, có đàn ngỗng lội dưới hồ. Tôi nhớ nhất ngăn tủ chè đó vào một chiều cuối mùa thu...

Một chiều cuối mùa thu năm tôi mười hai tuổi. Năm đó, tôi đã nghịch ngợm nhiên trò ra gì, tôi đã lên đi tắm sông, đã lội được qua sông Nhuệ, tôi đã có tật méo đọc tiểu thuyết, tôi đã ôm mộng mai

sau trở thành văn sĩ, nhạc sĩ, tài tử xi-nê-ma như Gary Cooper, như Clark Gable, thám tử như Đoan Hùng...

Và năm đó tôi đã có, nói là tôi đã mắc đùng hơn, cái tật ăn cắp hơi nặng. Tôi không nhớ rõ tôi bắt đầu ăn cắp tiền trong trường hợp nào. Chỉ biết rằng thoát đầu, tôi chờ thầy tôi đi làm về ăn cơm xong, nằm ngủ trưa, mò vào đầu giường móc trong cái tủ đựng cái đồng hồ quả quýt Omega của ông lấy mấy xu ông để sẵn trong đó để tiêu vặt. Tôi lấy tiền trước hết là để ăn quà vặt, rồi sau đó, đi xi nê, đi ra Hà Nội tới hàng bán sách ở Bờ Hồ mua tiểu thuyết.

Những ngón tay nhón tiền của tôi trở thành thói quen. Thói quen lan đến cả bàn tay. Cái tủ nhỏ đựng đồng hồ của thầy tôi không chứa đủ tiền để thỏa mãn nhu cầu ngày một tăng của tôi, tôi bắt đầu nhòm ngó đến nơi để tiền chợ của mẹ tôi.

Mẹ tôi để tiền chợ trong ngăn tủ chè của bà. Trong đó vài ve nước hoa, vài món nữ trang, một số thư từ, hình ảnh. Và một hộp đựng đồ trang điểm mà mẹ tôi gọi là hộp phấn. Trong hộp phấn đó, bà luôn luôn để chừng năm bảy chục, một trăm đồng bạc để sáng sủa, bà mở tủ lấy tiền đưa cho người ở đi chợ.

Cái tủ chè của mẹ tôi có khóa, có chìa mở đàng hoàng, nhưng khóa tủ chè là một cái gì dễ mở nhất trần đời. Chỉ cần lựa một cái chìa khóa tủ chè khác, giống giống như nó, hễ cho vào lọt ổ khóa là mở toách, được liền. Mười hai tuổi tôi đã biết tìm đến hàng bán khóa ở Phố Chợ, hỏi mua cái chìa khóa tủ chè, mở thử. Tôi chỉ cần dùng

cái rũa đưa qua, đưa lại vài đường là cái chìa khóa riêng của tôi đã mở được khóa tủ chè của mẹ tôi.

Cánh cửa tủ mở êm. Những tờ giấy hai mươi đồng màu xanh nằm trong hộp phấn. Tôi bạo tay nhón một tờ hai chục mỗi lần lên mở tủ. Cuộc đời tôi đi vào một chu kỳ tội lỗi, sợ hãi. Từ ngày bắt đầu cuộc ăn cắp tiền của mẹ, tôi lúc nào cũng lo âu sợ mẹ tôi khám phá ra tội trạng. Một cái nhìn, một câu nói rất thường của mẹ tôi nhiều khi cũng làm cho tôi run sợ. Tôi lờ mờ biết rằng cứ ăn cắp như thế mãi, thế nào cũng có ngày mẹ tôi bắt gặp, mẹ tôi biết. Tuy được mẹ tôi nuông chiều, tôi cũng không thể tưởng tượng được rằng hình phạt sẽ ra sao.

Nhưng ăn cắp quen tay, tôi cứ ăn cắp mãi. Trong khi hành động chưa bị bại lộ, trung bình mỗi tuần tôi xử dụng chìa khóa giả, mở tủ chè, lấy tiền một lần. Và lần nào cũng vậy, số tiền tôi lấy là hai chục. Có đôi khi tôi lấy kém số tiền đó, nhưng chưa bao giờ tôi dám lấy nhiều hơn.

Sự thực thì tôi có lấy nhiều hơn số bạc hai mươi đồng, tôi cũng chẳng biết mua sắm gì ngoài việc ăn quà và mua tiểu thuyết. Cứ buổi trưa, vào lúc ba, bốn giờ, anh hàng thịt bò khô quen lệ đến đứng bên kia đường trước cửa nhà tôi. Tiếng kéo đập vào nhau lách cách báo cho tôi biết giờ ăn thịt bò khô đã đến. Tôi nằm trên lầu, bỏ giờ cuốn truyện đang xem, đi xuống ăn thịt bò khô. Mỗi ngày tôi ăn chừng bảy đến mười đĩa thịt bò khô đủ đủ xanh. Có lẽ vì húp nhiều dấm quá và vì ăn quà vặt

(xem tiếp trang 24)

Lên Mười

Vừa ra khỏi nhà, Tuyền đã cảm đầu chạy. Mẹ trong nhà có thể đang cau mặt nhìn theo, cha trong nhà có thể lớn tiếng gọi lại — cha mẹ dạy Tuyền đi đứng phải chừng chặc khoan thai ngay từ tuổi nhỏ, chạy nhẩy chỉ có lũ mục đồng — nhưng một sức mạnh vô hình đã xô đẩy Tuyền từ sau lưng. Và ngay từ bước đầu, Tuyền đã muốn hóa thân thành gió. Phải cho Hậu biết ngay cái tin dữ. Cái tin dữ bàng hoàng, khủng khiếp. Tức khắc. Ý nghĩ cháy bùng thành lửa trong đầu Tuyền. Và Tuyền chạy. Tuyền lao chạy thành một mũi tên bay.

Con đường lớn, lát gạch đỏ chói, vòng về phía sau căn nhà hai tầng của gia đình Tuyền thì thu nhỏ hẳn lại, thân mật và mát dầm dưới cái bóng mát lao xao của hàng nghìn lá tre thon nhỏ như những ngón tay người. Mầu đất nâu đậm, vẽ thành một đường chỉ lượn giữa hai bờ cỏ. Cái đường chỉ nâu ấy đang chạy theo Tuyền. Nó chạy bằng lùi ngược chóng mặt dưới đôi chân ra rành của Tuyền bay đi.

Buổi sáng vừa dấy. Cha mẹ mới dậy đây thôi. Trâu vừa ra khỏi chuồng. Trên những đầu cỏ, sương ban mai còn chụp lên từng ngọn một cái mũ ngọc óng ánh. Chân trời bên kia đê đã cháy hồng. Nhưng bên này đê, trên cái chiếu lá xanh lam, làng xóm mới thức còn là một vùng hiền hòa yên tĩnh vầy học lấy cái bóng thoang thoảng của đũa nhỏ chạy miết. Tuyền nghe thoảng thấy một tiếng chim kêu trên đầu. Và sự va chạm lạt sạt của cỏ đường vào hai ống quần phàn phật đập gió. Một con lạch nhỏ thỉnh linh chần lỏi. Tuyền mỉm môi, lấy đà, nhẩy băng qua. Một gò đất bất ngờ hiện hiện. Tuyền vấp, chúi về phía trước. Cái gò đất khốn nạn làm Tuyền ngã sòng soài. Nhưng Tuyền không còn biết đau là gì. Đứng phắt lên, quần áo lấm lem, nhễ nhại mồ hôi, Tuyền nhin thờ, lại béc đi thành gió.

Hết con đường nhỏ, ra khỏi cái um tùm của lũy tre cù, Tuyền đứng khựng lại trước một cây cầu gỗ. Cây cầu làm bằng hai phiến lim đen bóng, vắt qua một giòng sông con. Mặt nước phía dưới hiền lành, trong vắt. Bên kia cây cầu, là ngôi trường tiểu học của làng. Đã tháng chín rồi. Đang giữa mùa hè rục rờ. Nhưng ngày nhập học chưa tới. Và ngôi trường với những phiến ngói đã ngã màu trên mái cũ, với hành lang vắng lặng và những cánh cửa sổ đóng kín, nằm đó, im lặng, trong cảnh trí thiêm thiếp của một ngưng đọng lẩn lóc kéo dài. Một mùa thi đầy những lo âu hồi hộp đã qua đi. Những đêm thức khuya, trong giấc ngủ chừ còn nhẩy nhót. Những ngày học gấp, ngồi cả hai buổi sáng chiều trước bảng, nhìn đi



đầu cũng một màu bảng đen. Bây giờ Tuyền đã mười tuổi. Tuyền đứng đó, rung rung ngó nhìn ngôi trường sắp thành cũ của mình.

Vuốt lại mái tóc, nét mặt trang nghiêm, súc động, Tuyền thở ra một hơi dài, bước lên cây cầu. Ngày khác, Tuyền đã nghiêng cái bóng học trò xuống giòng nước bạn. Dùng nó làm gương. Trên mây phản chiếu, soi đời ấu thơ. Sáng nay khác. Trầm trọng và căng thẳng. Tuyền thận trọng lần bước trên gỗ, phiến đi vào cái địa hạt tịch mịch không một tiếng động. Khoảng sân đất ngập đầy lá rụng. Mặt đất nhằng nhịt những ô vuông ô tròn là những đường vẽ của những bàn bi bàn đá. Hết đánh đá rồi. Bi không lăn nữa. Đầu Tuyền còn nhỏ, chất sao hết được những kỷ niệm trái núi. Trí nhớ Tuyền yếu, một bài sử ký còn không nhớ nổi, nhớ hết làm sao đây những muôn vàn kia là hình ảnh tuổi hồng. Thăm trường cũ một lần cuối cùng đây. Sáng mai, trên mặt con đê cao, một chuyến xe đò sẽ chờ đợi Tuyền. Bốn cái bánh khúng khiếp hung dữ của xe sẽ lăn thay đường lăn hiền của những hòn bi. Xe lăn thật xa, đưa Tuyền xa trường. Xe lăn thật xa. Từ làng ra tỉnh. Và Tuyền muốn khóc. Khóc thật lớn. Với Hậu.

Tuyền nắm tay Hậu, kéo bạn ngồi xuống. Chung quanh, cỏ cao hơn tầm đầu. Chỗ ngồi này, ở phía sau căn nhà lá của ông già Tám, mở trường và cha đẻ của Hậu, là nơi ẩn náu kín khuất nhất của cả khu vực nhà trường chạy dài từ bờ sông tới hàng rào xương rồng nhà ông trưởng xóm. Tuyền khám phá ra nó trước Hậu, một buổi sáng cuối năm học, khi đôi bạn luôn cố đi tìm những con giun đất làm mồi cho một buổi câu những con cá rô đen nháy quẩy nhẩy ồn ào ngổ ngược dưới chân cầu. Cái diện tích bé nhỏ giữa cỏ bông vảy học từ đó là của riêng Tuyền. Sở hữu này Tuyền chia cho Hậu, bảo làm của chung, thứ của chung tuổi thơ quý báu muôn vàn chỉ có thể chia cho người bạn lòng thân thiết nhất. Người bạn thân thiết nhất của Tuyền là Hậu đó. Tuổi nhỏ khác người lớn. Cái thế giới tuổi hồng của Tuyền và Hậu chưa có những phân biệt khốn nạn như ở thế giới người lớn. Thành ra cái sợi giây nối kết đằm thắm nhất đã có được giữa cậu con trai ông chủ đất giàu có nhất làng với đứa con gái hèn mọn của ông già mở trường. Gặp cha Tuyền, ông già Tám cúi gập đầu xuống. Tránh sang một bên. Sợ hãi và kính cần. Tuyền thì chẳng thấy hơn Hậu ở điểm nào. Chúng mình bằng nhau. Như cao bằng đầu. Như cùng một tuổi. Như chung một lớp. Như cùng nắm tay. Phải không Hậu? Tuyền đã hỏi. Hậu đã gật. Như thế, đôi bạn đi song song từ đồng ấu tới sơ đẳng, sánh vai nhau hết một tuổi vàng. Bây giờ, cái tin ghê gớm ấy vừa nhận được. Như sét đánh. Và cái lẽ tự nhiên là Tuyền phải cho người bạn lòng của Tuyền biết nó trước nhất.

Yên lặng một lát. Nắng đã dấy lên, làm nóng dần những thân cỏ lạnh. Một đàn chim sẽ từ đâu ào tới,

truyện ngắn

hạ cánh xuống mái trường. Màu nâu của sủ lẫn vào màu nâu của ngôi cũ. Sân trường vắng tanh, không một bóng người qua.

— Quần áo may lắm hết rồi. Hậu nói.

Tuyền gật, bấy giờ mới nhìn xuống những vết đất loang lổ trên nền vải trắng:

— Tao ngã.

— Sao ngã được?

— Tao chạy.

— Ngã chỗ nào?

— Quãng cái gò đất trước nhà thằng Duyệt.

— Trời mưa chỗ đó trơn ghê à! Tao cũng ngã một lần ở đó.

Trong im lặng khuất lánh, câu chuyện giữa đôi bạn nhỏ xem chừng vẫn vờ, không đầu. Tuyền và Hậu không biết nói chuyện. Như người lớn. Kề cả trong những giờ phút trước chia tay buồn rầu này, mà đáng lẽ, chúng có hàng nghìn lời phải nói với nhau. Mà với nhau, từ đầu, đầu cần phải nói. Mà, tao, đã yêu. Nắm tay đã bạn. Nhường nhau một trái cam, chia nhau một miếng bánh, đã hơn anh em, gắp nhìn ruột thịt. Lời nói được thay thế bởi một hòa nhập tự nhiên mà thần thánh. Trên mọi thứ tình yêu người lớn. Duy có cái tình yêu tình khiết của tuổi thơ không cần phải tỏ tình. Tuyền và Hậu đã thế. Tất cả, như chỗ ngồi trong cỏ, đã là chung. Cùng nin thở khi bò tới một tổ chim, cùng hồi hộp khi cái phao cần câu chợt động, lúc đỏ gay mặt đuôi theo một cánh chuồn trên những đầu rạ rắng, khi sản quần leo cây hái một trái chín trên cành, hòa nhập đã tận cùng bằng ngũ quan mẫn non treo căng trên hai đầu rung động. Riêng lần này, cái tin sét đánh phải nói ra. Tuyền nói nó ra, đột ngột, thẳng thốt, ngắn cộc:

— Mai tao ra tỉnh.

Cái tin Tuyền đổ xong bằng tiền học, hết hè này được cha mẹ cho ra tỉnh học, Hậu đã biết. Lần trước, Tuyền đã nói. Đôi bạn đã bàng hoàng với nhau. Nhưng nghỉ hè chưa hết và tựu trường chưa đến mà. Còn những nửa tháng rong chơi. Đê bắt bươm trong vườn. Hái hoa ngoài nội. Còn mấy cái tổ chim sủ trên mái chưa thăm. Vừa mới vót xong hai cái cần câu mới. Nghỉ hè vui thành nắng. Giải nắng ấy còn dài. Mai là thế nào? Cặp mắt đen lầy của Hậu tròn xoe kinh ngạc.

Nhưng đúng là Tuyền phải lên đường sớm mai rồi. Người chủ họ, chủ trọ mới của Tuyền, đã từ thành phố xuống tới ấp từ chiều hôm qua. Đề nghị là nên cho Tuyền đi sớm vào tuần trước tựu trường, gọi là cho quen dần với cái không khí thành phố. Cha mẹ Tuyền đồng ý. Thế là mai Tuyền đi. Thế là bữa nay là buổi chia tay.

(xem tiếp trang 29)



Chú Vịt Con

Truyện ANDERSEN

xấu xí

ĐỨC VÂN dịch

Ồ, đời sống ở ngoài đồng quê sao mà thích thế! Lúc ấy là giữa mùa hè. Ngoài cánh đồng, lúa mì đã chín vàng, lúa mạch xanh tươi, rạ thì được chất lên thành từng đống lớn. Con cò bước đi nhẹ nhàng trên đôi chân đỏ thật dài của nó, vừa đi nó vừa nói tiếng Ai-Cập, vì đây là thứ tiếng mẹ đẻ của nó. Nhiều khu rừng thật lớn bao quanh những cánh đồng này. Ở giữa những khu rừng ấy lại có nhiều hồ thật sâu. Vàng, thật thế, đời sống ở miền quê thật là thích thú, vô cùng.

Một tòa lâu đài cổ đứng sừng sững dưới ánh nắng mặt trời. Chung quanh tòa lâu đài là một hào nước lớn và thật sâu. Những cây ngưu bàng mọc um tùm từ dưới chân tường tòa lâu đài đến tận bên mặt hào nước, lá to và cao đến nỗi những đứa nhỏ có thể đứng đằng sau mà trốn được. Nơi này cảnh cũng hoang dại chẳng khác gì những khu rừng rậm rạp nhất. Một con vịt mái làm ổ ở đây. Nó đang ấp trứng, nhưng đã bắt đầu thấy bức bối, vì phải nằm đây đã lâu lắm rồi, mà chẳng mấy ai đến thăm hỏi. Những con vịt khác thích bơi lội trên hào nước hơn là đến ngồi nói chuyện với vịt mái ở tàu lá ngưu bàng này.

Sau cùng những quả trứng vịt cũng nứt ra. Người ta nghe thấy những tiếng « Clắc! Clắc! ». Tất cả những lòng đỏ trứng đều thành vịt con và thò đầu ra ngoài.

Vịt mẹ kêu: « Cạp! Cạp! ». Các chú vịt con lục đục dưới đám lá xanh, rũ cánh dậm chân, quay đầu nhìn chung quanh. Vịt mẹ đề cho

các con tha hồ nhìn, vì bà biết rằng màu xanh rất tốt cho mắt của chúng.

Các chú vịt con trầm trồ:

— Sao mà thế giới rộng lớn thế nhỉ? » Vì chỗ chúng ở bây giờ rộng rãi hơn hồi còn ở trong trứng nhiều

Vịt mẹ bảo:

— « Các con tưởng rằng tất cả thế giới chỉ có thế này thôi sao? Thế giới còn trải rộng mãi ra ngoài khu vườn này, đến tận cánh đồng của ông linh-mục cơ! Nhưng mẹ chưa được đến đấy bao giờ... Các con đồng ý cả rồi đấy chứ? » Rồi bà đứng dậy.

— « Không, trứng chưa nở hết. Quả trứng to nhất vẫn còn nằm đó. Đến bao giờ nó mới nở cho đây? Lâu quá đi rồi! » Vịt mẹ lại nằm xuống.

Một bà vịt già đến thăm. Bà hỏi vịt mẹ:

— « Thế nào, chị đã ấp xong chưa? »

— « Chỉ còn có một quả trứng chưa chịu nở bà ạ. Thế là tôi lại phải ấp thêm nữa. Nhưng mà bà trông mấy đứa kia kia, thật tôi chưa thấy đàn vịt con nào xinh xắn hơn! Chúng nó giống bố nó như bóc, cái thẳng bố lảo xược chẳng thêm lại thăm tôi đến một lần! »

— « Đề tôi xem quả trứng bướng bỉnh không chịu nở nào! Ở đây là trứng gà tây đây mà! Chị cứ tin tôi đi. Tôi cũng đã bị mắc lừa như thế này một lần rồi, và phải khổ hết sức với chúng, vì chúng nó sợ nước chị ạ! Tôi không làm sao bảo được chúng xuống nước bơi, nói ngọt nói mặn gì chúng cũng chẳng nghe...

Đề tôi xem nào... Đứng rồi, trứng gà tây mà! Thôi, chị cứ bỏ mặc nó ở đây đi, ra mà tập cho mấy đứa kia chúng nó bơi đi! »

— « Thôi đề tôi cứ ấp thêm một tý nữa. Đã nằm được bấy nhiêu ngày thì nằm thêm vài ngày nữa cũng chẳng sao »,

— « Được, thôi chị muốn làm sao thì làm! » Vịt già nói thế rồi bỏ đi.

Rồi quả trứng to kia cuối cùng cũng vỡ ra. Chú vịt con chui ra ngoài vỗ kêu: « Pip! Pip! ». Nó to lớn và xấu xí quá! Vịt mẹ nhìn nó nghĩ thầm:

— « Con này to kinh khủng! Những đứa trước không đứa nào giống nó cả. Chẳng lẽ nó lại là một con gà tây sao? Thôi, cứ để đó rồi xem. Minh sẽ bắt nó xuống nước, dù có phải lấy chân đẩy nó đi! »

Sáng hôm sau, trời thật đẹp, nắng chiếu rực rỡ trên những tàu lá ngưu bàng xanh tươi.

Vịt mẹ cùng bảy vịt con đi ra hào nước. Tùm! Vịt mẹ nhảy xuống, rồi gọi các con: « Cạp! Cạp! ». Bảy vịt con nối đuôi nhau nhảy cả xuống nước. Chúng nó chìm xuống đến quá đầu, rồi lại nổi lên ngay, và bắt đầu bơi, trông thật xinh xắn. Chân chúng nó đập nước rất đúng kiêu. Chúng nó có mặt đồng đủ, cả con to nhất và xấu xí nhất cũng có ở trong bọn. Vịt mẹ nghĩ thầm:

— « Không, nó không phải là gà tây! Trông nó đập nước giỏi lắm, và giữ mình nó cũng ngay ngắn lắm đấy chứ! Nó đúng là con của tôi. Và nhìn kỹ thì nó cũng khá đẹp. Cạp! Cạp!... Bây giờ các con đi theo mẹ nào! Mẹ sẽ dẫn các con vào đời, và giới thiệu các con với làng vịt.

Nhưng các con phải luôn luôn ở sát bên mẹ nhé, không thôi đi họ đâm vào chân, và nhất là phải cẩn thận chú mèo đấy ! »

Mẹ con nhà vịt vừa vào đến sân gà vịt thì đã nghe tiếng cãi nhau ồn ào huyền não.

Đó là hai gia đình vịt đang tranh nhau một cái đầu lươn. Rốt cuộc chú mèo chop được cái đầu lươn ấy.

— « Các con thấy không ? Đời là thế đấy ! » Vịt mẹ nói thế, rồi lấy chân quẹt mỏ một hồi, vì chính bà ta cũng muốn được cái đầu lươn ấy.

— « Bơi nhanh lên các con, và nhớ cúi đầu xuống trước mặt bà vịt già ở chỗ kia kia nhé ! Bà là vị cao cấp nhất ở đây, bà lại là giống vịt Y Pha Nho, vì thế bà to béo, và các con có thấy ở chân bà có buộc một giải lụa đỏ không ? Trông thật là sang trọng và làm vinh dự cho tất cả giòng giống vịt ! Chân mà có buộc giải lụa như thế, thì tất cả người lẫn vật đều phải công nhận giá trị mình. Nào, nhanh lên... đừng có đi riu vào chân mẹ như thế ! Một con vịt ngoan, được giáo dục tốt, bao giờ đi cũng tõe hai chân ra, giống như vịt bố và vịt mẹ. Đúng rồi ! Bây giờ các con cúi đầu xuống hết đi và kêu « Chíp ! Chíp ! » lên. »

Đàn vịt con ngoan ngoãn vâng lời. Nhưng các bà vịt ở trong sân bỏ bỏ âm lên :

— « Trông kia lại thêm một gia đình nữa kia ! Làm như là ở đây chưa đủ đông ấy ! Mà gớm, trông mặt cái con vịt con kia kia ! Không cho nó ở đây đâu đấy ! »

Rồi ngay tức thì, một mụ vịt nhảy ra, cắn vào cổ con vịt xấu xí.

Vịt mẹ vội năn nỉ :

— « Thôi tôi xin bà ! Nó có làm hại gì ai đâu ! »

— « Nó chẳng làm gì cả, nhưng mà trông nó to tông ngông và xấu như thế, thì phải trêu nó cho bỏ ghét ! »

Bà vịt già chân buộc giải lụa đỏ bấy giờ lên tiếng :

— « Các con bà xinh lắm, đứa nào cũng xinh xắn cả, trừ đứa này. Tôi mong rằng bà sẽ đẻ lại một đứa khác ! »

— « Không thể được, thưa bà. Nó tuy không đẹp, nhưng tính nó tốt lắm, và nó bơi lại còn giỏi hơn cả

mấy đứa kia đấy ạ. Tôi cũng dám nói thêm rằng theo ý tôi thì lớn lên chắc nó sẽ đẹp lắm, hoặc lại nhỏ bớt đi với thời gian... Vì nó ở trong trứng lâu quá nên bây giờ nó mới to lớn khác thường thế này đấy ạ. » Rồi mẹ lấy mỏ vuốt ve lông con vịt con xấu xí. « Vả lại nó là vịt đực, nên cũng chẳng sao ! Thưa bà tôi chắc sau này nó sẽ khoẻ mạnh và sẽ thành công ở trên đời. »

Bà vịt già nói :

— « Máy đứa kia trông dễ thương lắm ! Thôi bây giờ thì gia đình bà cứ việc tự nhiên đi nhé, và nếu có kiếm được cái đầu lươn nào thì cứ đem lại đây cho tôi. »

Thế là mấy mẹ con nhà vịt bắt đầu nhập tịch làng gà vịt ở sân này nhưng con vịt con khốn khổ nở sau cùng và xấu xí ấy bị tất cả gà lẫn vịt ở trong sân hết cần lại chế riễu. Chúng nó chê bai suốt ngày :

— « Khiếp, nó to trông mà kinh khủng ! »

Con gà tây, vốn vẫn tự xưng mình là Hoàng Đế, vì từ lúc mới đẻ ra nó đã có cựa, thì xù cả lông ra to như một chiếc tàu biển căng hết buồm, nhẩy xổ vào con vịt con, kêu « Cúc ! Cúc ! » âm ỹ, mào đỏ gay lên. Con vịt con khốn khổ kia không còn biết trốn đi đâu nữa, nó thật đau khổ thấy mình xấu xí đến nỗi bị tất cả ai cũng ghét bỏ.

Ngày đầu của cuộc sống chung trong sân gà vịt đã như thế. Những ngày sau thì lại càng tệ hơn. Con vịt khốn khổ ấy bị tất cả mọi người đánh đuổi, ngay chính anh em ruột của nó cũng độc ác với nó. Chúng bảo nhau rằng : « Nếu lão mèo mà ngoạm cho nó một miếng có phải là xong đời cái thằng xấu hoặc ấy rồi không ? »

Mẹ vịt gọi nó lại, buồn rầu nói rằng :

— « Mẹ muốn con tránh chỗ này mà đi thật xa, con ạ ! »

Thế rồi đàn vịt lại cắn nó, đàn gà lại mổ nó. Đến con bé cho gà vịt ăn cũng lấy chân đá nó.

Buồn quá, nó bay qua hàng rào. Những con chim nhỏ ở trong bụi, thấy động, sợ hãi bay hết lên trời. Vịt con nghĩ thầm :

— « Chắc tại tui nó thấy mình xấu xa quá nên bay đi mất hết ! »

Nó nhắm mắt lại, nhưng vẫn chạy đi trốn. Nó đi mãi, đến một vùng đầm lớn. Đây là nhà của một đàn vịt trời. Tối hôm ấy, nó ngủ tại đó, mệt mỏi và lòng buồn hết sức.

Sáng hôm sau, khi đàn vịt trời sắp cất cánh bay đi, thì chợt nhìn thấy con vịt con. Vịt trời hỏi ?

— « Mày thuộc loài chim gì thế ? »

Vịt con cúi đầu chào khắp hết chung quanh rất lễ phép. Vịt trời lại nói :

— « Mày thật là xấu tệ ! Nhưng không sao ; mày không lấy vợ trong gia đình chúng tao là được rồi ! »

Rõ thật khổ ! Nó nào có dám nghĩ gì đến chuyện lấy vợ đâu ! Nó chỉ muốn xin phép được nằm nghỉ trong đám lau sậy và được uống chút nước ở trong đầm mà thôi.

Vịt con ở đó được hai ngày thì có hai con ngỗng rừng bay đến. Hai con ngỗng rừng này cũng chỉ mới ở trong vỏ chui ra chưa được bao lâu, nên thuộc loại nhỏ con, ăn nói thật hồn lão. Chúng nó bảo vịt con :

— « Này bồ, trông bồ xấu lắm hại đến nỗi tui tôi đâm ra khoái bồ đấy nhé ! Bồ có muốn cùng tui tôi bay về những miền ấm áp không ? Ở gần đây có một cái đầm có nhiều cỏ ngỗng rừng xinh ghê lắm ! Bồ xí trai thế này, đến đấy các cô sẽ mê lắm đấy nhé ! »

Ngay lúc ấy, hai tiếng « chiu ! chiu ! » bỗng vang lên. Hai chú ngỗng [rừng rơi ngay xuống đầm lau, nước đầm đổ ngàu lên... Nhiều tiếng nổ nữa lại vang lên. Đây là một cuộc săn bắn rất lớn. Những người thợ săn ở rải rác khắp chung quanh đầm. Vài ba người lại còn trèo lên nấp ở trên những cành cây mọc sát đầm lau sậy. Khói xanh bốc lên cao ngất, cuộn lại thành những đám mây lơ lửng ở giữa những ngọn cây xanh sậm, và là là cả trên mặt đầm. Những con chó săn sục sạo

vào trong vùng bùn. Đòang ! Đòang ! Lau sậy gãy đổ ngã nghiêng. Thật là kinh khủng ! Vịt con sợ hãi hết hồn, rúc đầu vào trong cánh trốn. Nhưng ngay lúc ấy, một con chó

(xem tiếp trang 29)



QUÊ HƯƠNG LỄ OANH

Có những buổi chiều, gió hây hây thổi, cánh vật lặng lơ, em thấy lòng man mác khi nghĩ tới quê hương. Quê hương em không còn nữa. Cảnh vật của những ngày xưa còn đâu. Những ruộng lúa với những cây lúa khoan thai, yêu điệu dưới mỗi cơn gió nhẹ nhàng còn đâu nữa. Có còn chăng là những gốc rạ cần cỗi, chết héo và đám đất khô cằn. Con đường đất nhỏ hẹp mà mỗi buổi sáng có từng tốp trẻ con cắp sách đi học vui vẻ vẫn còn đó nhưng với tấm thân tàn tạ hơn vì bom đạn. Cây cối hai bên đường xanh tươi đón chào những đàn chim sẻ đề cùng với làn gió hòa nhau cất tiếng hát đón chào những buổi sáng tinh sương, những buổi trưa oi bức, những buổi tối âm u... Bây giờ còn đâu? Tất cả đã ngã gục xuống và lũ chim sẻ bắt đầu tạm biệt đề sang vùng đất khác. Những mái nhà đơn sơ đã điêu tàn. Mùi thơm êm ái của lúa chín còn đâu nữa, giờ đây chỉ còn ngọt ngọt mùi bom đạn.

Ôi! Chiến tranh! Chiến tranh đã tiêu diệt hết bao nhiêu hình ảnh của mảnh đất nghèo nàn này. Hình ảnh của những buổi gặt lúa. Hình ảnh của những buổi đập lúa. Những bó lúa nằm gọn gàng để chờ đập.. Và còn biết bao hình ảnh của những ngày xa xưa cũ. Quê hương ơi còn đâu những buổi trưa hạ, dưới cơn nắng gay gắt, em nằm trong vòng tay gầy guộc của mẹ, nhìn bóng lá cây dừa giõn với nắng hạ, những buổi chiều mát rượi, em tung tăng chạy nhảy trên áng cỏ xanh tươi mát, những buổi tối, ngào ngạt hơi thơm dịu của hoa dạ lý, em nằm bên mẹ nghe kể chuyện. Tiếng mẹ trong, cao vút giữa đêm tối...

Quê hương ơi! Gió không bao giờ lịm chết thì quê hương vẫn còn

mãi mãi. Nước mắt mẹ vẫn còn rơi và mẹ vẫn còn là một kỳ quan tuyệt hảo nhất thì quê hương vẫn tồn tại trong lòng em muôn đời dù quê hương đổ nát. Mẹ đã nói với em: « hình ảnh đẹp nhất trong tâm hồn là quê hương ». Vì thế, em không bao giờ quên quê hương cả. Em vẫn yêu quê hương mãi mãi, quê hương ơi...



QUÊ HƯƠNG MINH NGUYỆT

Quê hương êm dịu và giản dị quá. Nó êm dịu như bầu trời mùa thu. Nó bao la như lòng biển đại dương. Nó hiền hậu như tấm lòng của mẹ. Em không biết sẽ dùng lời văn, nốt nhạc, cây cọ và những thỏi màu xinh nào để diễn tả về quê hương, để kết tụ quê hương thành một bức tranh đầy rung động hay em sẽ mang quê hương về bên em bằng những ý nghĩa, bằng những sự rung cảm, bằng những giây phút tưởng nhớ?

Con mưa rơi đều đều. Một cơn gió lạnh thổi đến. Quê hương ơi! Em đang viết về quê hương đây. Viết với tất cả nỗi lòng của em đối với quê hương cũng như mẹ. Em xây mộng sẽ trở về thăm quê hương và sẽ gom góp muôn ngàn vì sao sáng trên bầu trời u tối để kết thành hai chữ Quê Hương. Quê hương! Em sẽ yêu quê hương như yêu mẹ. Mẹ là một kỳ quan tuyệt hảo nhất. Mẹ là một trái tim đầy nhân từ. Ở mẹ, là những lời dạy dỗ dịu dàng. Ở mẹ là đôi mắt hiền hòa, âu yếm

nhìn em. Em không sao nói hết về mẹ vì em không sao diễn tả hết những gì có ở mẹ. Quê hương ơi! Em yêu quê hương mãi mãi. Em yêu con sông lặng lẽ chảy. Em yêu cánh đồng bát ngát đầy những bông lúa vàng nặng trĩu. Em yêu mảnh đất quê hương đã được nuôi dưỡng bằng công lao khó nhọc, bằng những cơn mưa xối xả, bằng những giọt mồ hôi mặn nồng... của các bác nông phu, của các cô gái tươi trẻ, của các chàng trai lực lưỡng và của những con trâu già nua đen sạm. Ở quê hương, em yêu tất cả những gì có mặt và em cũng yêu tất cả những gì có trên thân thể mẹ: chiếc khăn vuông sọc đỏ vắt trên đầu, bộ đồ bà ba đen sơ sài, đôi guốc vuông mộc mạc...

Khi tôi rời bỏ quê hương, tôi không ghi được một hình ảnh đẹp nào trong ký ức. Lúc ấy tôi hãy còn nhỏ, trí óc tôi chưa biết nghĩ suy đề mà nỗi tiếc sự ra đi của tôi. Vào Sài Gòn rồi lớn lên chút nữa tôi thấy xót xa cho đất nước mình. Những buổi tối, tý tay lên cửa sổ, tôi nhìn ánh hỏa châu đang soi sáng một góc trời. Tiếng đại bác vọng về đều đều đưa tôi trở lại chuỗi ngày thơ ấu... Tôi tự hỏi quê tôi có còn như xưa không? Hay cánh đồng tươi nhẫy tấp tễi đầy núi đen đen chân trời đã cháy khô vì thiếu những những giọt nước của người dân quê? Lũy tre già nơi đầu ngõ có còn đứng tro vơ hay đã rạp xuống? Và những mái nhà chiều chiều nhả khói vẫn còn nguyên vẹn hay đã trở thành tro bụi? Và giòng sông nhỏ có lẽ vẫn còn đó, nhưng mặt nước trong veo có lẽ đã đục ngầu vì máu của những kẻ đã gục xuống, đã chết... Tôi còn nhớ rõ, hồi tôi mới lên bảy, trước khi đến trường tôi đứng lại đó và ngắm bóng mình trên mặt nước. Rồi tôi mỉm cười vu vơ. Có lần chị tôi trông thấy thế và chị hỏi tôi, giọng chế riễu: Làm gì thế hở?

Chưa đến trường sao ? Tôi im lặng, tìm câu trả lời : « Chết trẻ rồi ! Thôi em đi nghe ». Rồi tôi vụt chạy, không dám ngoảnh đầu lại. Mặc dầu vậy tôi vẫn biết rằng chị tôi đang nhìn theo tôi, tủm tỉm cười. Những kỷ niệm vụt hiện về, thật rõ ràng như mới xảy ra ngày nào. Có một lần mẹ tôi và tôi trở lại làng. Tôi không còn nhận ra những gì đã có trước khi chiến tranh đến. Ngôi trường cũ đã đổ nát, hàng dừa bên con sông nhỏ gục đầu xơ xác bên mặt nước đen dơ bẩn. Và cánh đồng héo úa. Mặt đất phi nhiêu ngày nào đã khô cằn và nứt nẻ. Mẹ tôi đến thăm mộ cha tôi. Và bà đã khóc. Còn tôi, tôi ra một mộ đất, ngồi xuống. Và cảm thấy bất lực trước sự đau khổ của đất nước, của mẹ mình. Tôi gục đầu, thầm nghĩ : « Xin được dành giọt nước mắt nhỏ bé này cho Việt Nam, quê hương ngàn đời yêu dấu ».

**QUÊ
HƯƠNG
HOÀNG VŨ
TIÊN NHAN**



Lúc nào tôi cũng muốn nhắc đến quê hương tôi. Lúc nào tôi cũng muốn nói đến quê hương tôi. Tôi thương yêu tất cả những người đã nói, đã nhắc và đã viết về quê hương tôi. Và, bây giờ, tôi muốn bắt chước những người tôi thương yêu đề nói, đề nhắc, đề viết về quê hương tôi.

Hưng Yên là quê hương tôi. Nhưng tôi không muốn nói một cách xa lạ như thế. Tôi muốn gọi thật thương yêu bằng những chữ Hưng Yên của tôi. Hưng Yên của tôi, dịu dàng và hiền lành nằm khép nép trong miền trung châu Bắc Việt. Hưng Yên sống bình thản và đơn sơ dù trong bất cứ một hoàn cảnh nào. Tất cả đều an phận. Tất cả đều không một ước mơ. Tất cả sống hiền hòa trong miền. thế giới cổ kính, với từng mái ngói đỏ thắm màu rêu phủ, với từng

mảnh vườn bao bọc bởi những dãy tường thấp màu ngà, với con đê nồng mùi đất ẩm với con đường nhỏ ngắn và thẳng dẫn dắt đến mọi đầm ấm gia đình.

Tôi nhìn rõ nét mặt quê hương và nhớ nhung quê hương hơn qua sách vở, qua lời nhắc nhở của những người thân. Vì trí óc tuổi thơ không đủ sức ôm ấp và giữ

gin những kỷ niệm đẹp, những kỷ niệm mà người ta khó còn gặp gỡ. Tôi chỉ nghĩ thấy nhiều nhất một loại trái cây gọi sự tham ăn : Nhãn Lồng, vàng, Hưng Yên của tôi còn có nhãn lồng. Những quả nhãn no tròn, mọng nước làm oằn cả thân cây, những quả nhãn trĩu nặng đung đưa trong nắng gió, yên lành
(xem tiếp trang 28)



HỒ PHA LÊ

Mỗi khi em không còn nghe tiếng chim ca
Hay hoa nở trong vườn
Là lúc em muốn đến cái hồ nhỏ xiu này
Hồ làm bằng pha lê trong vạt của bầu trời
Nó luôn luôn ẩn sau những đám mây
Nên trông chỉ còn khoảng xanh thật bé
Em không bao giờ đến đó bằng nụ cười trên môi cả
Em đến với những hạt sương con lấp lánh trên mi
Với những bước chân nhẹ như không gian âm thầm
Lúc đó trái tim em không còn là cái chuông con rung
nhạc nữa

Nó im lặng như bầu trời trong đêm tối ấy
... Khi em đã đứng bên hồ rồi
Em để cho những giọt sương trên mi thánh thót
rơi xuống hồ
Ồ, cái hồ thật xinh xắn và trong sáng làm sao
Nó luôn luôn hứng những giọt nước mắt trong như
sao mai của trẻ thơ

Đề rồi tạo nên một bản nhạc
Má chao ơi, bản nhạc ấy cũng buồn làm sao
Nó đã làm cho tâm hồn em lắng dịu
Và cái chuông con của em đã hóa nhạc với hồ
Lời nhạc trong và cao như bầu trời
Thôi em biết rồi
Nó muốn làm em vui vẻ đấy !
Hồ pha lê ơi — Cái sâu của trẻ thơ ơi
Hồ pha lê mới dễ thương làm sao chứ nhỉ
Nó luôn luôn hứng những hạt sương
Những hạt sương sẽ reo nhẹ như một bản đàn trên
không gian !

CẨM CHUÔNG

NĂM CÁNH HOA HỒNG

Năm cánh hoa hồng trong gió
 rung rinh nhịp nhàng
 như hơi thở thơm tho
 em mở tròn mắt
 nhìn thật rộng thật say sưa
 ô, không có sự xoa dịu nào
 êm đềm hơn nữa
 em nghe xao xuyến trong lòng
 nín lặng một chút rồi em hỏi
 có phải bàn tay mẹ đó không?
 ôi năm cánh hoa hồng
 rung rinh nhịp nhàng
 như hơi thở thơm tho

MIÊN

BỐN MÙA TRONG GIẤC MƠ

● lúc nào nhìn qua khung cửa
 em thấy bầu trời xanh biếc và đẹp
 tựa mặt nước hồ thu
 vài con én bay là đà
 tha những cánh thư bé bỏng bay xa
 hoa vàng anh nở rục rở
 như môi hồng luôn cười
 lá xanh mơn mớn như dần trên
 đỉnh cây
 tiếng cười em bé sao rạng rỡ
 áo mới khoe nhau nói đủ điều
 và em phải thấy
 những viên kẹo được trao tay
 hạt dưa tở son môi mông

đó là xuân sắp về
 em có biết không? — và ước mơ
 chưa nhỉ?

● qua khung cửa sổ của lớp học
 em thấy hoa phượng đang nở kia
 lốm đốm hoa cánh tiên trắng đỏ,
 rực xinh
 trên đỉnh cây
 con ve sàu đang đơn ca bản chia
 tay đó
 và bầu trời nắng chói chang
 đó là mùa hè về đây
 em có biết không? — và ước mơ
 chưa nhỉ?

BÀI CHO MÙA HÈ

Tưởng đã đề ý nó lâu lắm rồi, đốm nắng tròn tròn xinh í mà. Lúc nãy, khi ngã người xuống gốc cây trũng cá, Tưởng chợt nhìn thấy nó khấp nép bên vai áo. Hình như nó muốn chơi với Tưởng thì phải. Tưởng khấp hờ mắt, vờ ngủ. Đốm nắng len lén bò lên ngực áo Tưởng. Kia, nó đang kiểng chân nhìn xem Tưởng đã ngủ chưa. Tưởng nghe nó nói li nhí gì đó, nhưng tiếng nó bị mất át bằng tiếng rên rỉ của lũ ve sàu. Cái lũ ve ăn không ngồi rồi, ca hát tối ngày.

Tưởng chợt nhớ đến bài thơ ngụ ngôn « con ve và cái kiến » của La Fontaine. Con kiến thì cần cù, thích làm việc. Trái lại, chú ve sàu suốt ngày rỗng rỗng đi chơi, tay ôm cây đàn ca hát du dương. Mùa đông đến, ve sàu đói ăn mới đến nhà kiến vay nhưng bị kiến tống ra khỏi cửa một cách tàn nhẫn. Một hôm, trời, mưa to, nước dâng ngập tràn, kiến ngụp lặn trong dòng nước cuộn cuộn. Ve đang đàn hát trên cành, chợt thấy, đằm thương hại, đập rơi chiếc lá để kiến bám lấy. Thế mới biết lòng rộng lượng của chú ve.

Tưởng thích loài ve lắm. Tưởng thường lấy nhựa mít quyện trên đầu cây sào dài để bắt ve. Những buổi trưa trời nắng và nóng oi ả, Tưởng vác cây sào đi lũng ở các cành cây tìm ve sàu. Chú ve đang tí tề trên cành. Tưởng chỉ việc di nhẹ đầu cây sào vào cánh là tóm ngay được chú. Tưởng hay bóp vào bụng chú ve để chú ta kêu ỉ ả. Tiếng kêu buồn làm sao.

Tụi bạn Tưởng thường kháo nhau hè về rồi đấy. Lũ ve và phượng vĩ báo hiệu ngày chia tay sắp đến.

Tưởng đã thấy lũ bạn chuyền tay nhau quyển lưu bút nhỏ nhỏ, viết bằng những lời lẽ thật ngô nghê nhưng trong sáng và hồn nhiên. Tưởng thấy buồn vô cớ. Nỗi buồn lâng lâng khi nhìn cánh hoa phượng đỏ ối, tan tác trên vỉa hè. Tưởng chợt thấy mắt mình cay cay. Tưởng khẽ hấp háy đôi mắt. Trời nắng chói, không một gợn mây. Trên cành, những chiếc lá xanh bất động. Xen lẫn bên cạnh vài trái trứng cá đỏ mọng, nhìn bắt thèm. Xích xuống một tí, ở khuất một góc cành, vài tấm màn tơ óng ánh nhiều màu của lũ nhện giăng ra. Những con nhện này lạ lắm, chúng có thể thay đổi màu trên thân thể. Kia, chúng đang chăm chỉ rình mò. Chỉ một chút sơ suất là tụi muỗi hay tụi bọ bị vướng ngay. Phía ngoài cành, một chị bọ ngựa đang ưỡn bụng múa cặp guom sắc. Tưởng đã từng chứng kiến cặp càng nhọn hoắt và lổm chổm của chị chém bay đầu một chú dế.

Chị bọ ngựa này làm Tưởng nhớ đến những con vật dễ yêu trong tác phẩm của Tô Hoài. Từ chú chuột bạch thích đánh vòng đến cậu mèo lừ đừ một cách khôn ranh, những con thú thân thuộc dễ mến như cậu chó, bác ngỗng, chị ngan được Tô Hoài quan sát tỉ mỉ và diễn tả thật khéo léo. Tưởng thích nhất chú dế mèn mang dòng máu phiêu lưu, nghĩa hiệp trong người. Trông chú oai ra phết, dù chú bé tí teo.

Tưởng ao ước sau này trở thành một phi công, ngày đêm lướt gió băng ngàn. Tưởng sẽ được thích thú ngắm nhìn núi đồi trùng điệp trải dài phía dưới. Và đêm đến, bao ánh đèn đủ màu lấp lánh, lập lờ qua khung cửa kính trông như muôn vàn con đom đóm trong đêm dài mùa hạ. Ôi chao, thích làm sao!...

Một con bướm vàng bay chập chờn bên cạnh, nó khẽ đáp lên áo Tưởng. Tưởng nhón tay bắt lấy nhưng con bướm đã vụt rụt bay. Ánh nắng hừng hực nóng

(xem tiếp trang 21)

• trên con dốc mỗi khi em đi học
bao giờ em ngạc nhiên
khi thấy cây trơ trụi
lạnh lùng chỉ là màu đen của thân
cây

gió heo may thổi hiu hắt
nghe lòng buồn man mác
từng bước chân ai
nghe tiếng sỏi đá thềm thì
và lá vàng xào xạc dưới chân em
đôi mắt bắt đầu won ướt
khi gió heo may len vào
đó là mùa thu đến rồi
em có biết không? — và ước mơ
chưa nhi?

• đông lửa đỏ rực, tiếng than nổ

ti tách
em vo mình trong chiếc áo len
ba mẹ, anh chị, ngồi bên đông lửa
ấp ủ hơi ấm nồng nàn
cho con rét không làm tay run rẩy
và môi lạnh cóng

và em lắng tai nghe
ba đang kể chuyện lạnh Tam Đảo
Bắc

băng tuyết đóng thành băng
— lạnh lắm cơ!
ở trước hiên nhà
tỏ chim non ấp ủ yêu thương
ba dặn em:

« con đừng đuổi nó nhé »
hình ảnh sao lạnh lẽo thế kia
ai cũng mặc áo len thế nhi?
đó là mùa đông đã đến
em có biết không? — và ước mơ
chưa nhi!

• HÀ-NGỌC-TUYỀN



NGƯỜI KHÔNG NGHĨ NGỢI

Em dùng những từ ngữ đó để đặt tên cho người đàn ông em thường gặp, mỗi một buổi sáng trên chuyến xe đi đến trường học, và cả trong những ngày này, buổi sáng mùa hè nhưng em vẫn thức dậy thật sớm. Em biết, biết rằng cái tên em đã chọn có thể không đúng hẳn. Có thể người đàn ông đó đang nghĩ ngợi rất nhiều, nhưng khác với em cùng những người bình thường chung quanh ông không nghĩ đến những gì đang xảy ra và sắp đến, mà bị ám ảnh, mà trí óc cứ triền miên quay về với những gì đã cũ, đã qua đi đâu còn ở hiện tại nữa...

Người đàn ông đã già, mái tóc bạc trắng và những nếp nhăn trên mặt ông cho em biết điều đó, cả hai bàn tay run run nắm lấy thành ghế trên xe và đôi chân đứng không vững. Nhưng giọng nói thì vẫn sang sảng, oai nghi cho dầu những câu nói thoát từ miệng thật vô ý nghĩa. Đó là một người điên. Em thường nghe những người chung quanh kết luận một cách thật mau chóng và giản dị như vậy. Rồi ai nấy đều nhìn nhau, ngang nhiên chấp nhận lời phê phán đó. Cho nên những người đã biết ông hôm qua, những ngày sau này thản nhiên quay lưng lại, hay nhìn ngấm thờ ơ, như

đối với những gì đã cũ và quá nhàm chán. Em, em không như thế (thật ngại ngùng khi em viết ra điều đó). Em nhìn thấy người đàn ông mỗi ngày, và mỗi lần là một xúc động. Đó cũng là lý do hôm nay em kể chung về người đàn ông ấy.

Sáng nay, như thường lệ, khi mở cửa em nhìn thấy « người không nghĩ ngợi » đứng ở bên kia, cách em một con đường nhỏ. Vẫn y phục chỉnh tề của một vị quan ngày xưa, vẫn giọng nói cùng những dáng điệu đó. Em không tránh được niềm dao động quen thuộc; em nhìn xuống đồ vật em đang giữ trong tay, nghĩ ngợi thật nhiều, nhưng không một ý nghĩ nào quý về đồ vật này cả. Nếu đang trên một chuyến xe thì em đã được nghe nhiều một tiếng cười, một lời nói điều cốt về người đàn ông, hoặc một câu lý luận về thuyết nhân quả của một cụ già, « người ta phải gánh chịu hậu quả của những việc làm không hay trong quá khứ chẳng hạn. »

Em có khó tính lắm không, khi em muốn đòi hỏi mọi người đừng nói năng gì cả, nhưng cũng đừng lộ vẻ lạnh nhạt tàn nhẫn, mà hãy cúi đầu lặng yên hãy buông tiếng thở dài...

TRUNG VƯƠNG

Những Sách mới ấn hành
của nhà xuất bản SÁNG TẠO

Bão Thời Đại kịch dài Trần-Lê-Nguyễn
Người Khách Lạ tập chuyện kể Trần-Văn-Tuyên
Tuổi Ngọc Mây Mù tập truyện ngắn Châu-Mỹ-Quốc
Sợ Lửa tập truyện cổ tích Doãn-Quốc-Sỹ
Lịch Sử Văn Học Anh Quốc Đỗ-Khánh-Hoan



DÒNG SÔNG

ở quê hương em
 dòng sông là một hình ảnh lớn
 những buổi sáng, buổi chiều
 những ngày nắng hạ
 những đêm đông lạnh lẽo
 dòng sông vẫn chảy — vẫn êm đềm
 và ở đó
 những kỷ niệm
 những yên thương
 còn in dấu theo từng mở tuổi thơ
 khuôn mặt dòng sông là hình ảnh
 của mẹ, của cha, của anh em bạn bè
 mà không bao giờ em quên

nếu một ngày buồn bã nào đó
 em phải xa nơi đây
 em chỉ xin
 mở vòng tay thương mến mang
 theo hình ảnh một dòng sông
 chính là em mang theo cả quê hương
 vào lòng
 để trong những ngày mưa dầm dề
 xứ lạ
 vẫn tự nhủ
 mình vẫn còn một quê hương trong
 trái tim
 TRIỆU MINH

2 BUỔI TRƯA

● Em đề đôi mắt chạy dài từ hai cây hoa đại chênh chênh bên cửa sổ đến cuối đường xa kia, nơi cái building cao thật cao với những ô cửa sổ vuông vắn dễ thương, thật đẹp... đẹp nhất khi thành phố lên đèn.

Con ngõ trước cửa nhà em hôm nay sao im quá — Không một bóng người — Chả bù với mọi hôm, khiếp quá đi thôi, tụi trẻ con đông như kiến, chơi đùa la hét ồn ào quá thể — Lại được cả tụi nhóc, em của em nữa chứ — Hình như cũng muốn thi đua với những đứa trẻ ngoài sân hay sao ấy — Chạy đuổi huỳnh huých, rồi ngã — Rồi khóc thét. Rồi nín bật — Lúc đánh nhau chán chê lại ngồi khóc tí tí cả ngày — Ôi chao! Em sợ quá phải cầu cứu đến Bố mới xong — Radio « nhân tạo » trong nhà vừa được tắt đi thì tiếng ồn ào ngoài đường vọng vào mỗi lúc một to — Rồi không thể tưởng — Ôi, biết cầu cứu ai nữa đây.

Lạ quá nhỉ — Hôm nay sao chung quanh em im vắng, dễ thương thế này — Im nhé em! Lặng yên nào! Phải tìm ngay nguyên nhân chứ — A, em biết rồi — Bây giờ là buổi trưa mờ — Thế mà em nghĩ mãi không ra — Chả là hôm nay em đâu phải đi học nữa — Thế là em nghỉ hè rồi — Sang năm em lại phải dậy sớm để đi học buổi sáng nữa cơ chứ — Cứ tưởng tượng những buổi sáng mù mù sương dẫn chiếc xe xinh xắn ra cửa, đạp máy rồi chậm chậm, nhẹ nhàng chạy đến trường, tiếp thu dần cái hương tinh khiết, cái chất lành lạnh, trong những giờ phút

đầu tiên của một buổi học mới... Tự nhiên em thấy mình lớn hẳn lên và sao oai oai quá — Em thích đi học buổi sáng ghê cơ — Vừa mát mẻ lại vừa có vẻ người nhớn là ấy — Ô! Nhưng nhớ ra có hôm nào em thức dậy muộn thì sao nhỉ — Hay hôm nào xe em nó lại « đỡ trò » cho em toát mồ hôi hột — dù trời lạnh căm căm — thì sao nhỉ. Eo ơi, em sợ lắm cơ. Khó à? Thôi, chả khóc đâu. Em « người nhớn » mà. Ở! Nhưng biết đâu đấy nhỉ. Cứ nhớ đến bác Ba gác cổng trường em với cái tên « hoàng tử chột » là em đã đủ rùng rợn rồi. Gớm con nhà ai đi trễ, vô phúc gặp « hoàng tử » gác cửa thì phải biết... van xin bằng thích... đã trễ lại trễ thêm... Vào đến sân, vất « oạch » cái xe rồi hùng hục « phi thân » lên văn phòng đăng xin mượn Tổng giám thị cái giấy vào lớp. Trống trận có dữ dội lắm thì chắc cũng chỉ bằng trống ngực của tụi học sinh nhỏ nhỏ như em lúc bấy giờ thôi.

Chả biết mấy chị buổi sáng thì thế nào chứ chúng em sợ « hoàng tử » lắm cơ. Thế mà có lúc « hoàng tử » dễ thương đáo để. Chúng em yêu « hoàng tử... chột » ghê cơ. Lâu lâu mới ghét một lần vì « hoàng tử » chả chịu phóng thích tụi em trong những giờ nghỉ, để tụi em hò hét với chị bán kem, bán bò bía ở cổng trường gì cả. Nhưng cũng tội cho « hoàng tử » lắm cơ. Sau một hồi sỉ vả, ngẫm nghĩ lại thấy thương « hoàng tử » ghê. Đó là ý của « bà ngoại » chứ nào phải của « hoàng tử » đâu.

Em cũng yêu những buổi trưa đi học lắm. Con đường dẫn đến trường em đẹp đẹp là. Nắng nhỏ giọt trên mặt đường lung linh. Đúng là «...hàng cây đưa em đi về giọt nắng nhấp nhô » của TCS.

Buổi trưa, em và Bê đi dài dài trên con dốc nhỏ,

(xem tiếp trang 27)



nhìn xa TRÔNG RỘNG

MỘT VẤN ĐỀ THẮC MẮC VỚI TRUNG TÂM HỌC LIỆU
về Chương trình ĐỒ VUI ĐỀ HỌC

HẤP LỰC HAY TRỌNG LƯỢNG ?

Bài của ĐẶNG VĂN HẦU

LỜI TÒA SOẠN.— Các em vui, nhưng các em cũng có học. TUỔI NGỌC nhắm mục đích giúp các em một phương tiện giải trí — giải trí nhưng hữu ích, nghĩa là có nghệ thuật và có tiến bộ,

Về phương diện « giải trí đề tiến bộ », các anh trong tòa soạn đã nhờ nhà văn Nguyễn Mạnh-Côn, ĐẶNG VĂN HẦU, hàng tuần viết cho các em. Nhà văn N.M.C. sẽ cho các em những kinh nghiệm « máu xương » của con người quá nửa đời rồi vẫn còn cố gắng học hành. Trái lại, ĐẶNG VĂN HẦU sẽ tặng các em món quà rất quý : với điều kiện các em là những học sinh ngoan ngoãn, có khối óc tò mò của những nhà chân-trí-thức, các em sẽ vừa được vui, vừa học những điều bổ ích, mà có thể có những điều không bao giờ được dạy ở nhà trường hết, dù trường Đại học.

T. N.

NGUYỄN NHÂN : 1.— Cách đây mấy tháng, nhân một cuộc tranh tài của hai nhóm đại diện học sinh thuộc lớp lớn, ban giám khảo đặt câu hỏi (đại ý) :

— Nơi đầu (trên) của một ống thủy tinh đặt đứng thẳng, nếu người ta để một đồng xu và một tờ giấy, và nếu người ta hút hết không khí đi, thì việc gì sẽ xảy ra ?

Các học sinh đua nhau trả lời.

— Chúng không rơi.

— Chúng rơi xuống bằng nhau, cùng xuống đến đáy một lúc.

Các giám khảo cho câu trả lời thứ hai là đúng : đồng xu và tờ giấy rơi xuống bằng nhau.

2.— Sau đó ít lâu, có lẽ có người phản đối, Chương trình ĐVĐH lại đặt câu hỏi cũ. Tôi được xem hơi muộn, chỉ thấy nhân viên phim ảnh chiếu ra một cuộc thí nghiệm : một người mặc áo blouse trắng, chắc là giáo sư, cầm cái ống thủy tinh dựng đứng lên, và hai vật ở trong, chắc chắn một nặng một nhẹ, từ từ rơi xuống đều nhau và cùng xuống đến đáy một lúc.

Như vậy là quan niệm « cùng xuống một lúc » — vì không còn sức cản của không khí — được coi là đúng ?

NGHI VẤN : 1.— Nếu chúng ta chấp nhận quan niệm rằng vận tốc của một vật rơi từ cao xuống thấp chỉ do về sức cản của không khí không thôi, thì, tất nhiên, chúng ta phải chấp nhận hệ luận sau đây : — Một quả bóng bằng giấy và một quả bóng bằng sắt, nếu có khối lượng bằng nhau (nghĩa là sức cản không khí bằng nhau) sẽ rơi từ cao xuống đất với vận tốc bằng nhau.

2— Nếu chúng ta cho rằng vận tốc của một vật rơi trên cao xuống thấp chịu ảnh hưởng của 2 yếu tố cùng một lúc và bằng nhau :

a — sức cản của không khí

b — trọng lượng (cân nặng)

thì chúng ta phải xác nhận rằng sau khi không khí được rút hết khỏi ống thủy tinh thì có 2 hiện tượng xảy ra :

a — sức cản của không khí mất đi

b — trọng lượng của hai vật trở thành bằng nhau.

Bởi vì, theo b, trọng lượng có bằng nhau mới rơi xuống bằng nhau. Trong trường hợp này, câu hỏi được đặt ra là : — Tờ giấy nặng thêm lên cho bằng đồng xu hay đồng xu nặng bớt đi cho bằng tờ giấy ?
(xem tiếp 25)



quê nhà yêu dấu

NHẬT TIẾN

CHƯƠNG I

Vẫn con đường đó, trận mưa đêm trước làm những mô đất gồ ghề trở nên vũng nước. Bụi ruối đại hai bên đường còn phơi những khóm lá ướt át sương đêm. Ánh nắng buổi sáng le lói trên những lùm cây cao, chiếu xuống mặt đường nhòp nháp bùn một làn hơi ẩm áp làm tan dần những cụm sương mai đang quyện lơ lững trên mặt cỏ. Buổi sáng ở nhà quê êm ả lạ lùng. Có tiếng chim hót trong khóm lá. Có tiếng cành khô gãy ròn dưới bước chân ai dẫm trên bồn cỏ. Và qua những buổi uối rđại um tùm, cánh đồng sũng nước hiện ra như muôn ngàn tấm gương chói lóa ánh sáng.

Chẳng ai có thể ngờ cái khung cảnh yên tĩnh, dịu dàng đó về đêm lại trở nên dữ dội, kinh hoàng. Tiếng bom dấy từ bên kia quốc lộ nhiều khi kéo dài tưởng như bất tận làm rung chuyển làng xóm. Những quả trái sáng lơ lững trên từng trời cao xua tan trong khoảnh khắc bầu trời, đầy bóng tối nhưng đồng thời in những bóng cây chập chờn trên mặt đất khiến cho bầu không khí đe dọa, chết chóc như càng thêm đặc lại, bóp nghẹn lấy sự hồi hộp, sợ hãi của biết bao nhiều tâm hồn ngơ ngác, lo âu. Nằm ở dưới gầm phàn, Thu nghe thấy không ngớt tiếng súng nổ âm ỉ, tiếng động cơ máy bay rền rĩ nặng nề di chuyển ngang qua bầu trời. Trái tim non nớt của Thu như thất lại, và đã bé bỏng Thu càng có cảm giác như mình bé bỏng đi hơn giữa một khoảng trời mênh mông, sâu thẳm. Lâu lâu lại có tiếng chân chạy rậm rịch ngoài lối ngõ. Tiếng thép súng va chạm vào nhau kêu lách cách. Và những tin tức ngắn ngủi được trao nhau trong bóng tối đầy nghiêm trọng :

— Đụng ở ngoài cầu xi măng trên quốc lộ.

— Súng nổ ở ấp Hòa Lợi đó !...

Những vị trí ấy nằm ở bên trái, bên phải, đằng trước, đằng sau, nhiều khi chỉ cách căn nhà Thu ở không đầy ba cây số đã làm cho thần kinh của Thu rã ra, tê điếng. Thu thấy mình hoàn toàn trở thành một khúc gỗ vô tri.

Những đêm kinh hoàng như thế đi qua thật nặng nề, chậm chạp. Và Thu chỉ thấy lòng yên ổn, nhẹ nhàng mỗi khi ánh bình minh tươi sáng trở về ngự trị trong thôn ấp. Bầu trời rạng rỡ. Không gian êm ả. Vạn vật tung bừng, rộn rã. Dấu tích kinh hoàng đêm trước nhiều khi chỉ còn là những cuộn khói đen âm ỉ cháy từ bên kia đồng, hoặc những mảng thân cây, vách tường, mái ngói bị đạn chém sượt qua còn in rõ từng vết tích.

Vi tình hình mất an ninh như vậy, nên mọi công việc ở đây cũng hầu như chậm lại. Nhiều người bỏ nhà lên tỉnh. Sinh hoạt trù phú ngày xưa không còn nữa. Con đường đông đúc lên chợ bây giờ vắng hoe, điêu tàn. Công việc hàng ngày của Thu vì thế cũng trở nên nhàn rỗi hơn trước. Hồi chiến sự chưa lan về hàng ngày Thu phải lo hai nhiệm vụ : chăm sóc một con trâu và làm tròn bổn phận của một cô bé lớp nhì trường tiểu học cộng đồng. A ! Con trâu mập mạp đen trùi trùi trông mới dễ thương làm sao. Sừng nó cong vút và thật dài. Từ chân đến ngọn, Thu đếm được đúng, bảy đốt chắc nịch và nhẵn bóng. Trên cặp sừng cong màu tro xám đỏ, Thu thường niu lấy để đu lên mình trâu rồi ngồi xoay cẳng qua hai bên để dẫn trâu thông thả, chậm chạp đi trên những con đường còn thơm mùi cỏ ướt. Đối với Thu, con trâu quá hiền lành. Mặc dầu nhiều lúc Thu hành hạ nó đủ điều mà đôi mắt của nó vẫn đầy vẻ khoan dung. Thu có cảm giác như đọc được cả những ý nghĩ bình thần của con trâu qua những tia mắt hiền từ, dịu dàng của nó. Ngồi trên mình trâu, Thu ngheu ngao hát. Và trâu từ tốn đưa Thu lững thững đi từ cổng nhà ra đường cái, từ đường cái lên gò Ông Cả, từ gò Ông Cả qua Rạch Bàu Mưa. Rồi cả Thu lẫn trâu vầy nước ở đó từ lúc trời còn nắng như đổ lửa đến khi hoàng hôn đỏ xuống in trên đồng lúa một giải ánh sáng vàng ủa chạy xa đến tận chân trời. Nhiều hôm Thu ngủ quên ngay dưới gốc những cây sồi sau khi ngheu ngao đọc lại các bài học thuộc lòng in trong cuốn tập đọc lớp nhì :

Chăn trâu ai bảo khổ nào

Chăn trâu sướng lắm giạt giào niềm vui

Bãi xa, sân rộng, chân dõ

Lưng trâu ngất nghều, rong chơi khắp làng

Nón mé chẳng khác tàn vàng

Roi tre vung vẩy nghênh ngang một vùng.

Những giờ phút thần tiên ấy đã đi qua như một giấc mộng êm đềm. Bây giờ thì con trâu hiền từ không còn nữa. Nó chết vì đạn lạc vào một buổi chiều đùng độ ở ven quốc lộ từ khi mặt trận đã di chuyển về đây. Vào giây phút cuối cùng Thu thấy trâu nằm phủ phục sau một gốc cây bên bờ rạch.

Đạn trỏ từ hông ra mạng sườn. Những đầu sương trắng hếu hiện ra xen lẫn từng mảng thịt chan hòa máu đỏ. Máu thấm trên nền cỏ, in từng giọt đen thẫm trên mặt đất khô. Và tiếng rên rỉ đờn đau của trâu làm Thu òa lên khóc. Thu không dám nhìn lâu, đôi mắt hiền từ của nó đang long lanh ướt. Sự tinh anh lạc lẫn nhưng không dấu được vẻ ngờ ngác, vô tội. Rồi con trâu chết hẳn sau một cơn chịu đựng lâu dài. Ba của Thu hợp lực với bốn người nữa trói xác trâu lại để khiêng về bằng một cây đòn lớn. Thịt trâu được cắt ra. Chia năm xẻ bảy. Mỗi nhà một phần. Trong bếp của nhà Thu, nồi thịt trâu kho được hầm đi hầm lại rửa rích suốt gần hai tuần lễ. Nhưng chẳng bao giờ Thu đựng vào một miếng nhỏ. Không bao giờ Thu quên được ánh mắt của trâu đã nhìn mình trong lúc hấp hối. Cũng không bao giờ Thu quên được dáng dấp hiền lành của trâu đã theo mình trong bao nhiêu năm. Nó không còn là một con trâu nữa. Nó đã một nhân vật, là bạn chí thiết của Thu với đầy rẫy những kỷ niệm thân yêu. Bây giờ ngồi gọi lại những kỷ niệm đó, Thu khóc tức tưởi một mình bên bếp lửa, ngọn lửa hun nóng mãi nồi thịt trâu sôi sùng sục và tỏa lên một mùi nước mắm chín thơm ngạt ngào. Thật là mĩa mai, chua xót. Thu còn đó và dấu tích của trâu còn đây, nhưng chẳng bao giờ Thu còn được ngồi trên mình trâu để mà ngheu ngao hát :

— *Trâu ơi trâu ơi đi cày, trâu ơi đi cày nhé. .*

Và như thế là nhiệm vụ chăn trâu của Thu đã chấm dứt. Nguồn an ủi thứ nhì của Thu chỉ còn là ngôi trường xinh xắn, êm ả với mái ngói đỏ nổi bật trên nếp tường quét vôi trắng. Bốn bề chung quanh là những cây bàng, có tàn lớn xòe ra che kín cả sân chơi. Vào mùa hạ, lá bàng khô theo gió rụng trên thảm cỏ xanh rờn in thành những đốm đỏ héo úa rải rác khắp sân trường. Lớp học của Thu rất cao ráo, sạch sẽ. Chỗ bàn Thu ngồi nhìn được qua khung cửa sổ. Một khoảng trời xanh thoáng mát hiện ra với từng cụm mây trắng bay hồng bành trong gió thoảng. Thấp thoáng phía bên kia hàng rào là những chùm hoa phượng nở đỏ chói chang trên nền lá xanh tươi. Những cây phượng mọc dài trên con đường đất nhỏ dẫn qua những khu vườn um tùm cây cối. Ở phía cuối đường là một bãi đất rộng ngay trước cổng chùa. Ngôi chùa xinh xắn này là thiên đường của lũ trẻ. Bởi vì bao bọc chung quanh chùa có rất nhiều cây to, bóng mát. Lại có nhiều thứ cây ăn quả được như trứng cá, tầm ruột, xoài hay ổi. Vào mùa ổi chín, mùi thơm ngào ngạt thoang thoảng theo hơi gió bay đi. Bọn trẻ thường băng qua lớp tường thấp phủ đầy rêu xám đen vào làm mưa làm gió với những trò chơi quái ác trên những cành cây cao. Chúng ăn ổi chín và ném nhau bằng những trái ổi xanh. Nhiều khi quả ổi rớt lên mái chùa lẫn từng vòng reo lên thành những tiếng lóc cóc, lóc cóc. Sự quá quắt của chúng nó khiến cho người hiền lành bậc nhất như sư cụ trụ trì cũng phải kêu lên :

— Vô thì vô nhưng đừng có phá. Ăn ổi thì ăn nhưng đừng có ném, vừa uổng phí vừa phải tội...

Bọn trẻ như chẳng để lọt vào tai lời ta thán dụ dàng đó. Chúng nó chỉ rời đi khi đã ăn chán, ném nhau chán và phát giác ra một trò chơi mới lạ nào đó ngoài Rạch Bàu Mưa. Dưới trời nắng gắt gay như đổ lửa, chúng nó xoay tròn như nhộng, nhảy xuống nước vừa tắm vừa nô như chợ vỡ.

Nhưng rồi chung cảnh thanh bình an lạc ấy cũng chỉ kéo dài cho đến khi trận đánh mở màn ở phía bên kia quốc lộ. Chiến tranh đã xóa bỏ đi biết bao nhiêu giờ phút êm đềm của đồng quê yêu dấu. Chiến tranh cũng đã vùi dập biết bao nhiêu khung cảnh ngọt ngào, thơ mộng mà ước mơ giản dị của mọi người chỉ là được sống an lành trong sự ngọt ngào và thơ mộng ấy. Chiến tranh đã xóa đi cả một dĩ vãng hồn nhiên và tươi trẻ. Nhiều gia đình lo xa đã bỗng bế nhau lên tỉnh. Làng xóm vắng dần theo ngày tháng và tin tức chiến sự. Cuối cùng số người ở lại có thể đếm bằng những ngón tay. Chợ búa trở nên vắng hoe. Ngôi trường trước có bốn lớp chật ních dần dần chỉ còn có hai, rồi còn một và bây giờ thì đã ngừng hoạt động. Trước thì có thầy, có cô ở tỉnh về dạy. Sau nhà nước rút đi thay thế bằng người của địa phương. Rồi một số thầy, cô đem gia đình đi lánh cư hết, rút cục cửa trường đóng im lìm. Sân trường cỏ dại mọc đầy. Từng lớp rêu phong lan dần trên mấy nếp tường vôi. Rắn, rết bắt đầu làm tổ trong những đám cỏ lâu ngày không người săn sóc.

Bạn bè của Thu cũng ra đi gần hết. Ngó đi ngó lại, tất cả trong ấp, Thu chỉ còn vài ba đứa bạn. Rồi chúng nó cũng lại theo gia đình nớt để lại cho Thu có một nguồn an ủi duy nhất : đó là bé Hương. Hương là một cô bé lên sáu. Có lẽ so với mọi đứa ở đây, Hương là một búp bê có số phận hẩm hiu nhất. Thân hình Hương nhỏ nhắn dễ thương, mái tóc cắt theo kiểu Nhật Bản, vầng trán cao, hai mắt đen láy và to như chứa đựng cả một tâm hồn thơ ngây và trong sáng. Miệng Hương hơi nhỏ, vành môi đỏ thắm, khi nó cười, nụ cười hồn nhiên rất dễ thương, để lộ ra hai hàm răng nhỏ như răng chuột. Hai năm trước, ba của Hương xung vào dân vệ xã. Hơn một năm sau thì ông mất trong một trận công đồn. Mẹ Hương còn rất trẻ. Bà ở vậy nuôi con. Là con một nên Hương rất được nuông chiều. Rồi một ngày theo mẹ lên tỉnh, chuyến xe của Hương đi bị trúng mìn. Mẹ Hương thoát nạn nhưng từ đó Hương chỉ còn có một chân. Bây giờ nó phải đi bằng nạng gỗ và đã đi rất thành thạo. Chỉ có những ngày đầu tiên là vất vả. Xương vai của Hương như muốn vẹo đi. Bắp thịt ở nách phồng rộp lên và mồi như. Thu đã đóng góp rất nhiều công lao của mình vào thời kỳ tập đi của nó. Hai chị em kéo nhau ra sân chùa. Bãi cỏ xanh mượt và phẳng lì. Thu chỉ vào một cây cột gạch phủ đầy rêu xám rồi nói :

— Bây giờ tao làm thổ mỳ làm rùa. Thổ với rùa chơi chạy thi. Lấy cây cột này làm mức ăn thua.

(kỳ sau tiếp)

một

Bốn thằng bạn trẻ kéo nhau tới nhà thằng Vọng. Nhà nó ở tận lối vào cổng Kỳ Bá, không điện cũng chẳng có nước máy. Lúc ấy, con nhà Vọng đang nằm ngửa trên chiếc chõng tre đọc cuốn « *Tấm lòng vàng* » của Nguyễn Công Hoan. Nó mặc trần xi cái quần đùi đen, mình để trần. Vừa say mê coi truyện, thằng Vọng vừa mê mân gãi ghê. Đến đoạn anh chàng học trò nghèo kiết xác đỗ làm quan, về thăm thầy cũ, trường xưa, con nhà Vọng rơm rớm nước mắt. Thầy giáo Hoan viết hay quá. Năm nay, Vọng sẽ học thầy Hoan đây. Ước gì thầy Hoan giúp đỡ nó ăn học nên người như thầy giáo trong cuốn « *Tấm lòng vàng* » đã giúp đỡ thằng cu Đức thi tuyệt cú mèo.

Vọng gấp sách lại. Ước mơ. Có tiếng réo ngoài ngõ :

— Vọng ơi !

Thằng Vọng ngồi nhồm dậy, quên luôn cả giấc mơ tiền thuyết. Nó chạy ra đón khách. Thằng Côn trách liền :

— Nhà mày tìm khó bỏ mẹ đi ấy.

Vọng mỉm cười. Con nhà Luyến hỏi :

— Chim gáy có hay về đây không hở, Vọng ?

Thằng Vọng nhìn cái súng cao su đeo lưng lẳng ở cổ thằng Luyến, nói đùa :

— Nó sợ mày, bay đi hết rồi.

Bọn trẻ cười thích thú. Luyến tiếc rẻ :

— Giá nó không sợ, tao hạ vài chú, tụi mình rán chén, ngon biết bao !

Lộc nuốt nước bọt :

— Mày tả chim rán làm ông thèm nhỏ rã.

Long xô Luyến :

— Mày kiếm chào mào hạ đi, Luyến ạ !

Rồi nó vỗ vai Vọng :

— Mẹ mày có nhà không ?

Vọng lắc đầu. Bốn đứa theo thằng Vọng vào nhà. Chúng nó đứng, ngồi quanh chiếc chõng tre. Côn chợt thấy mình mày thằng Vọng đầy mụn ghê. Thằng này ghê khiếp quá. Trước đây, Côn tưởng con nhà Vọng chỉ ghê ở tay. Hèn chi, mỗi lần tập đá bóng, dù nóng chảy mồ hôi, thằng Vọng vẫn không chịu cởi trần. Côn ngắm



Thằng Côn là cuốn thứ hai sau Thằng Vũ trong bộ truyện dài Về Bùn Tĩnh Lộ gồm sáu cuốn.

nhĩa từng chiếc xương sườn nhô lên từ cái thân hình gầy gò, xanh xao của thằng Vọng. Nó neoh con mắt :

— Trông thằng Vọng giống bộ xương cách trí ghê, chúng mày nhỉ ? Vọng ơi, sao mày lười thế ?

Vọng ngơ ngác :

— Lười cái gì ?

— Mày ngủ không buông màn.

Vọng thật thà :

— Nhà tao làm gì có màn. Tao ngủ chung với mẹ tao.

Con nhà Luyến vợ dịp may, trả nợ liền :

— Thế đêm mày có rờ vú mẹ mày không ?

Thằng Vọng bẽn lẽn. Con nhà Côn chớp mắt lia lịa :

— Thảo nào mày bị ghê. Muối nó đốt mày thành ghê đấy mà.

Nó pha trò :

— Muối Mã Viện khiếp lắm. Để chúng tao chữa bệnh ghê cho mày mới được. Năm ngoái,

4

tao cũng bị ghê, mơ tao bắt con ở đi hái lá gáo, lá mơ đại về nấu nước bắt tao ngâm rồi bôi thuốc. Chỉ một tuần là tao khỏi. A lê hấp, chiều nay mày đi hái lá gáo ngay tút xuyt. Sơ trèo cây thì tao trèo.

Lộc tiếp lời Côn:

— Tao cho mày thuốc ghê của chú Phương tao nhé! Có cả thủy ngân lóng la lóng lánh mới lại mỡ nữa. Chú tao bảo mỡ để nhừ ông bạn cái ghê. Ăn xong là cái ghe « củ dế » liền tù tì.

Vọng lặng yên nghe các bạn bàn cách chữa bệnh ghê tàu của nó. Thăng Luyến mím môi:

— Tao xin mẹ tao cho mày cái màn cũ, mày đừng chê nhé?

Long dục Vọng:

— Nhận đi, Vọng ơi! Không ngủ màn, thế nào muỗi nó cũng tha mày ra cống Kỳ Bá đó.

Con nhà Long bắt chước thăng Vũ:

— Mày không nhận, chúng ông « tần » mày om đòn.

Vọng hơi cúi đầu. Giọng nó thật nhỏ nhẹ:

— Chúng mày chớ nói với tụi ở trường nhé!

5

Bốn thằng bạn trẻ của Vọng cùng gật đầu. Côn muốn Vọng khỏi thắc mắc chuyện ghê, bàn sang việc chính của nó. Tức là phục kích bọn nhãi Tàu trưa nay. Chúng nó ức bọn Tàu lắm rồi. Ưc từ hai tuần nay. Chủ nhật trước, đội bóng lớp nhì hai của Côn đá với trường Tàu bị bọn nhãi Tàu tặng hai quả trứng vịt. Thiếu thăng Vũ, đội bóng như mất linh hồn. Thăng Vọng đá kém đi. Thăng Luyến bắt ban hết dính nhựa « mít sơ lạnh ». Suốt trận đấu, con nhà Vọng không hề biểu diễn nổi một cú « ngã bần đên » nào ra hồn. Thăng Côn thì bị hai thằng nhãi Tàu kèn cựa, mất bóng luôn luôn. Đội bóng của Côn không được công kênh hoan hô mà còn bị nói xỏ nữa. Thăng Hách trở mặt, trêu thăng Vọng liên miên. Con nhà Huấn thù Vũ, ghét lây thăng Côn.

Côn đã dậm chân kêu trời giữa sân cỏ. Cuối cùng, nó rửa con Thúy thậm tệ. Như thế vẫn chưa đủ. Chiều hôm qua, tụi trường Tàu đá với đội bóng tròn lớp thành chung, thăng Coóng đã « cộp » anh thăng Côn xưng mất cả chân. Anh thăng Lộc bị thăng Sáng đánh khuỷu tay trúng bụng. Anh thăng Minh ngã trước gôn.

6

tụi Tàu, bị thăng Sùi dẫm lên tay. Bọn trường Tàu gấu quá. Côn cần phải trả thù chúng nó. Yết Kiêu Côn đã từng coi Mông Cồ như lũ kiến, há chịu thua bọn Tàu phổ chính hay sao? Nó bẻ ngón tay kêu rắc rắc:

— Chơi nhé, chúng mày nhé?

Luyến tháo cái súng cao su khỏi cổ. Nó móc túi lấy viên đạn đất sét nhét vào miệng da. Rồi nhắm cái bát mẻ trước mặt, kéo căng hai sợi dây cao su, nhả đạn. Viên đạn trúng cái bát. Con nhà Luyến ngạo nghễ:

— Ông sẽ bắn vỡ đầu bọn Mông Cồ phổ chính.

Côn sốt ruột:

— Mày tinh sao, Vọng?

Vọng nghiêng răng:

— Chơi thì chơi, sợ gì. Ông ức Tàu còn hơn tụi mày cơ.

Vọng thuật thêm chuyện ghét Tàu cho bọn thăng Côn nghe. Nào là mẹ nó ngồi trước cửa hiệu cao lâu nhà thăng Sùi, đương bán hàng đất khách thì con nhà Sùi xui bố nó đuổi không cho bán. Nào là mẹ nó gánh hàng qua nhà thăng Nhi, bị thăng Nhi đổ nước ướt hết đầu mẹ nó.

7

Vọng nói bằng giọng cảm tức. Khiến Côn tưởng đang coi ban kịch Hường Đạo Hải Dương diễn vở « *Phá cường địch báo hoàng ân* » tả sự tích ông Trần Quốc Toản. Côn bảo Vọng:

— Cầm quả cam đi mày!

Vọng ngờ ngẩn:

— Làm gì có cam. Nhà tao còn mỗi quả chanh. Muốn chén với muối à?

Con nhà Long toét miệng cười:

— Nó muốn mày bóp nát quả chanh để giết... cái ghê!

Năm thằng bạn trẻ cười vang. Vọng gật gù:

— Tụi mày chê tao ghê, chứ ghê cũng có cái thú vị.

Long hỏi:

— Thú « bắt quyết », hở?

Vọng nhận ngay:

— Ừa, gãi thú vị lắm. Đang ngứa tuyệt đỉnh mà vợ được chậu nước nóng ngâm tay thì không còn gì sung sướng bằng.

Côn lắc đầu:

(kỳ sau tiếp)

NGUYỄN ĐÌNH TOÀN



giờ
ra
chơi

một

Tôi trở về nhà trong nỗi hân hoan mong đợi đợi suốt một tuần, tuần lễ cuối cùng của niên học. Tôi nhất định sẽ sống hết kỳ nghỉ hè năm nay, như là mùa hè thứ nhất của đời mình, vì dù sao, tôi cũng bắt đầu lớn, tôi phải sửa soạn để có thể bước vào đời. Bước vào đời? Những tiếng ấy ngân nga trong trí tưởng của tôi một âm vang làm cho nóng cả mặt, dĩ nhiên, cái ngày tôi bước vào đời đó — cái bước trần ai, như chúng tôi đã có lần nói với nhau bằng cách đọc một câu thơ của Tản Đà — còn xa rất xa đối với cái tuổi mười bảy của tôi. Nhưng với mười bảy tuổi, người ta cũng có quyền chọn cho mình một ngày nào đó, đánh dấu cái ngày người ta bắt đầu nhận ra cuộc đời, một cuộc đời trong đó có ta, như một nhân vật, có ta trong chính cuộc đời đó, và cuộc đời đó có vì có ta. Nghĩa là có một cuộc đối mặt giữa tôi và đời sống tôi. Tôi có phần trong đời sống đó. Nó không phải hoàn toàn thuộc về các người khác nữa. Tôi trở bước cái bước thứ nhất vào cái phần đời của tôi. Nhưng cái

khó khăn của tôi là phải chọn, phải tìm thấy cho mình một hình thức để có thể tự xác định được đó là cái bước thứ nhất của mình. Cái bước thứ nhất bước vào cái đời sống thênh thang sẽ còn dành cho tôi cả một tương lai. Cái bước mà tôi biết rằng, dù không muốn, cũng có lúc tôi sẽ bị đẩy vào, lúc ấy thiết tưởng, sự lựa chọn sẽ chẳng còn bao nhiêu ý nghĩa nữa. Tôi còn cả một gia đình phía sau làm hậu thuẫn, tôi có thể thử ra khỏi những giới hạn vô hình đã bao lâu che giữ tôi bằng cái bóng mát dễ chịu nhất của cha mẹ, anh em, thử bằng một cách nào đó — một hình thức — (có phải chúng ta có cả một biên hình thức đúng như anh Trí của tôi đã nói?) — tôi đã có sẵn những sợi giây ràng buộc, để khi cần đến tôi sẽ được kéo về bất cứ lúc nào, tôi báo động. Nói về những sợi giây, có lẽ, chẳng đưa nào trong bọn bạn bè của tôi không để ý đến sợi giây Ariane, nhưng đã hẳn là mỗi đưa đã hiểu, đã cảm lấy sợi giây ấy một cách khác. Chúng tôi chẳng đều đã được đọc, được giảng dạy về thần thoại đó hay sao? Chúng tôi, mỗi người con gái sinh ra đều là một Ariane, mong ước được gặp một Thésée, có một sợi giây để dẫn chàng ra khỏi mê cung sau khi chàng đã giết được quái vật Minotaure. Mê cung đối với chúng tôi, ít nhất đối với một mình tôi, bây giờ, là cả cuộc đời trước mặt. Cuộc đời đó còn rộng không, còn nguyên vẹn, bằng tưởng tượng, bằng sự thật, tôi có thể ước ao gì trong đó, tôi sẽ nhận được những gì trong đó? Mùa hè này, tôi tin rằng tôi sẽ chín cùng với mùa mơ và sẽ xanh trở lại trong ngày tựu trường. Nhưng không biết mơ chín vào tháng mấy nhỉ? Tôi chỉ còn nhớ cái màu vàng óng của những trái mơ căng phồng sau lớp lông tơ mịn màng và cái vị chua của nó nằm ngay dưới làn da mỏng cứ nhìn thấy là muốn chảy nước rãi. Những đưa trẻ ở thành phố như chúng tôi hiện nay, có một cái thiệt thòi, không biết đến mùa màng, chỉ biết có hoa trái. Thôi cũng đành, tôi xin hẹn với những cây mơ, sẽ tới thăm chúng một lần nếu có dịp.

Những cây phượng hoa đỏ chói, thứ hoa nhàm chán nhất của mùa hè, chưa bao giờ tôi thấy thích cái thứ hoa đó. Có lẽ vì tôi chẳng có một kỷ niệm nào đối với những mùa hoa đó, ngoài những ngày nghỉ học, chạy nhảy trên những đồi núi, bãi biển, những tháng dài không phải vào lớp học, bao giờ cũng phải trở lại đó với một chút cố gắng, càng ngày càng trở nên nặng nề, và tất cả chỉ vì mùa hè, mùa hè nóng nực và lười biếng. Nèn, cho dù hôm nay đã rập tâm sống một mùa hè khác hẳn những mùa hè khác, tôi cũng chẳng muốn gờ tay vẫy tay chào những cảnh hoa trên cao đó làm gì. Hồi những người bạn lạnh lùng của mười mấy năm thơ ấu, ta xin chào mi, nhưng xin đừng ngó nhìn ta mà chi. Có lẽ một ngày nào đó chúng ta sẽ có chuyện để nói với nhau, nhưng hiện giờ thì ta với mi chẳng nợ gì nhau cả. Gói phần thưởng gồm những

cuốn sách dày nặng chiu ta ôm trên tay lúc này không phải không làm ta hãnh diện trước mắt nhìn của mọi người ta gặp trên khắp dọc đường ta trở về nhà bằng cách đi bộ thể này mi cũng thừa hiểu là ta muốn lặp lại sự hãnh diện đó trong mắt nhìn của những người ta bắt gặp, nhưng ta cũng sẵn sàng treo nó trên những cành của mi, bởi vì, những sách đó anh em ta mang về không thiếu, cũng không phải ta muốn giữ cái tuổi học trò này của mình, vì chính đó là điều ta muốn xóa nhòa nó trong trí óc của ta đây (hồi mùa hè thân yêu của ta). Ta sẵn sàng xé nó ra từng trang treo lên những cành rậm rạp của mi để nó rớt xuống như là làm ngạc nhiên mọi người. Nhưng đó chỉ là những ý nghĩ thầm kín, như trăm ngàn những ý nghĩ thầm kín khác của ta, đã có bao giờ ta có thể làm cho chúng trở thành sự thật ?

Người đầu tiên tôi gặp trước thềm nhà là anh Trí. Nhiu thấy tôi ôm chông sách phần thưởng bọc giấy bóng kính trên tay anh đã hấp háy cặp mắt sau cặp kính trắng mà tôi biết anh đang tìm cách chọc tôi vài câu theo thói quen.

Tôi phải nói phủ đầu ngay :

— Sao. Anh vẫn tiếp tục ngạc nhiên như cũ chứ ?

Anh lắc đầu một cái, rồi rùng cả vai bảo :

— Không. Nếu đến thể này thì còn gì đáng ngạc nhiên nữa đâu cơ chứ.

— Ở ít nhất thì anh cũng phải công bằng với em một lần chứ.

Anh hin mũi ngó đống sách, tiếp :

— Không anh không ngạc nhiên vì Thục được phần thưởng nữa. Anh chỉ không hiểu được tại sao các bà ấy cứ trao nó cho Thục mãi.

Tôi bước lên thềm và cố ý dẫm hần mũi giày lên chân anh khiến anh la lên oai oải, bảo :

— Có lẽ các bà ấy cũng muốn biết xem anh có nhiều trí thông minh hơn hay nhiều sự ngạc nhiên hơn.

Anh vẫn giữ cái vẻ khinh khỉnh trên mặt, nói :

— Cả hai thứ đó của anh, cứ bị các phần thưởng của Thục mỗi năm làm đảo ngược đi mãi.

Tôi đứng dừng hần lại, để chông sách trên thềm cửa, vênh mặt nhìn lại anh, bảo :

— Không biết em đã có dịp nói về các phần thưởng của anh xưa chưa nhỉ ?

— Dầu sao anh cũng đã thôi học lâu rồi.

(kỳ sau tiếp)

Bài cho mùa hè

(tiếp theo trang 12)

bông mắt. Đốm sáng lúc này đã rủ đêm nhiều bạn bè đến nhảy múa trên áo Tường. Mùi cỏ ngày ngày làm Tường buồn ngủ. Trong tiếng ve sầu rí rả hình như còn cả tiếng chim tíu tíu nữa. Tường cố phân biệt nhưng đành chịu vì tiếng ve quá to, đi suốt trong lớp không khi thật mỏng của trời hè và dội oang oang bên tai. Tường bực mình ngồi dậy, đá vào đầu lũ cỏ và lững thững đi dọc xuống phía sông.

Với hòn cuội trắng, Tường ném tồm xuống sông. Mặt nước chọt rạn nứt và tạo thành những vòng tròn đồng tâm. Bóng cây khế lung linh, cười cười với con chuồn chuồn xanh biếc đang lướt nhẹ trên mặt nước. Tường bật cười khi nhớ đến thuở nhỏ ngày ngộ cho chuồn chuồn cắn đến tóc máu để biết bơi. Thuở đó Tường thích bơi lắm, nhưng khổ nỗi mỗi lần xuống nước là chìm lỉm. Nhìn tội lỗi hò hét, đập ội, Tường bắt thềm. Con nhà Trí mách Tường cho chuồn chuồn cắn rốn sẽ mau biết bơi. Khổ nhục lắm Tường mới bắt được con chuồn chuồn ngộ thật lớn. Cắn răng, bậm môi, Tường cho nó nghiêng một cú đầu điếng rồi nhảy tùm xuống sông. Hôm ấy, Tường được uống nước no nê. Tường cầu con nhà Trí lắm. Thằng đó nghịch ngợm nhất lớp. Nó thường hay chơi những trò rần mắt, bỏ thần lẫn vào cặp tụi con gái hay đồ mực xuống ghế ngồi, để cu cậu nào không để ý bị lấm quần chơi. Vì những trò chơi ấy, Trí bị thầy đánh luôn, nhưng hần đâu có chữa. Có lần thầy đang giảng bài, hần lấy ná bắn lên bảng đôm đốp. Thầy

giận quá xách tai hần đuổi khỏi lớp. Hần bỏ học luôn và Tường không rõ hần phiêu bạt nơi nào.

Dựa lưng vào gốc dương, Tường thả tầm mắt ra xa. Bên kia bờ, vài ngôi nhà lá lác đác trong đám cây xanh um. Nổi bật nhất có lẽ là tấm bảng hiệu quảng cáo dầu cù là. Gần bờ, vài chiếc thuyền nhỏ quanh quẩn. Tường nhớ đến những hôm nghỉ học cùng các bạn sang bên đó chơi. Tụi Tường vào những vườn mạn rộng lớn, ăn đã đời. Những cây mạn đầy trái ngọt lịm, nhiều vô kể. Ở đó cũng có những vườn xoài, vườn cam sai trái. Hàng dừa có những vườn xoài, vườn cam sai trái. Hàng dừa nước chạy dài tít mắt. Tụi bạn Tường mua thì ít, ăn và phá lại nhiều, nhưng cũng thông cảm cho tuổi học trò nghịch ngợm. Họ không phiền hà gì hết, hiền lành, tử tế ghê.

Một trái dương nhỏ khế rớt trên vai Tường. Tường nhặt lên bóp nhẹ trên tay, trái dương khô có mắt lôm chớm. Trời nắng chang chang, đầy mệt nhọc. Trên dòng sông lặng lẽ, vài chiếc củi mục và đám lục bình dập dờn, thả mặc theo dòng. Tường muốn bơi theo chúng, xuôi dòng như chúng, vứt bỏ buồn phiền lo lắng, trở về tuổi bé bỏng, ngày thơ, cỏi trần trùng trục, bơi đến khi mệt nhoài, nằm dài trên bờ.

Trong âm thanh trong, muốn bốc cháy của trời hạ, Tường nghe, nghe thật rõ, bản « Hè Về ». Và trong bầu không khí oi ả, Tường thêm ngup lặn trong dòng sông ngày xưa, thềm ôm chất nước ngọt trong tay và cười với lũ sóng nhấp nhô xa bờ.

TÚ-MÚ

Bàn về văn chương NHI ĐỒNG

I. Đặc tính của Văn Chương Nhi Đồng.

Muốn cho sự trình bày của văn chương nhi đồng Việt Nam được thật trọn vẹn, chúng ta phải ôn lại hình ảnh của làng Việt Nam xưa : về hình thức có lũy tre xanh bao quanh ; về tôn giáo có đình, có chùa ; về văn học có sự hiện diện của các thầy đồ, có văn chỉ thờ đức Khổng Tử ; về kinh tế có chợ, có công điền... Và đặc biệt về nếp sống tinh cảm, hoài vọng tâm linh biểu lộ ra bằng câu ca, nhịp hát, truyện cổ.

Làng với đời sống thôn ố, chính là cái nôi của văn chương bình dân, rồi từ đấy tuyển lựa ra một số văn chương nhi đồng đầu tiên. Văn chương bình dân — ca dao, tục ngữ, truyện cổ tích — vốn đã là một trong những hình thức văn nghệ cổ sớm nhất, là tiếng nói trung thực của thuở ấu thời nhân loại, nay từ đấy lại chọn lọc ra cái phần thích hợp với nhi đồng mà ta gọi là văn chương nhi đồng thì quả thật phần này là cái nhân của nhân, là ấu thời của ấu thời. Và cũng kể tự thuở này người ta đã luôn luôn khao khát hướng về cái mà chúng ta ngày nay gọi là Chân, Thiện, Mỹ như con cá mắc cạn nhưng với một trực giác nào đó luôn luôn biết trườn về phía mà nó biết là có nước. Tỷ như mộng san bằng giai cấp vẫn là giấc mộng dai dẳng của nhân loại đã thể hiện ở những truyện cổ tích không phân biệt Đông, Tây. Ở Tây Phương thì đó là những truyện hoàng tử lấy cô gái chăn chiên, hoặc một anh chàng đại loại ở giai cấp chăn chiên lấy được công chúa. Ở ta thì truyện cổ tích đã sử dụng truyện Chử Đồng Tử lấy công chúa Tiên Dung ; truyện cổ tích thuần túy thì Tấm về sau thành hoàng hậu, Thạch Sanh về sau lấy công chúa và lên ngôi cửu ngũ v.v...

Mẫu số chung cho truyện cổ tích không phân biệt Đông Tây là bao giờ cũng có tinh cách thần kỳ. Kể cả khi đề tài là một chuyện trong đời sống thường nhật nó vẫn luôn luôn khoác tấm áo thần kỳ của nó. Trong truyện cổ Việt Nam chúng ta đã chứng kiến sự thần kỳ diễm như truyện « chum vàng bắt được », hoặc sự thần kỳ có bề ngoài quái đản nhưng giúp ta khám phá được một sự kiện tự nhiên nào, như truyện

« Sơn Tinh, Thủy Tinh » cho ta thấy sự thắng lợi của dân ta về nông nghiệp đã biết đắp đê, khơi ngòi chống được nước lũ v.v...

Điểm thứ hai là mẫu số chung cho truyện cổ tích Đông, Tây là bao giờ cũng có tinh cách thần kỳ, thiện thắng ác. Đó là điều chúng ta đã nói trên đây do lòng hướng thiện không bao giờ người ngoài của nhân loại, đặc biệt là nhân loại của ấu thời này.

Chuyển sang bộ môn khác của văn chương nhi đồng như những bài đồng dao chẳng hạn, chúng ta cũng bắt gặp những biến thái khác của loại ngôn ngữ thần kỳ đó. Có thể là một bài đồng dao kể lại một câu chuyện ngộ nghĩnh như những bài « Thăng Bờm có cái quạt mo », « Con mèo mà trèo cây cau » ; có thể là một bài kể toàn chuyện ngược đời như bài : « Bao giờ cho đến tháng ba, Éch cắn cỏ rần mang ra ngoài công... » Loại này Anh Mỹ gọi là « Contradiction » Có thể là một bài không thành câu chuyện gì cả, chỉ cần có vần có điệu ngộ nghĩnh mà thôi như bài « ông giảng ông giảng, ông rằng búi tóc... » Loại này Anh Mỹ gọi là « Nonsense ».

II. Nội dung của Văn Chương Nhi Đồng.

Nội dung của văn chương gồm mấy loại chính sau đây :

- Truyện thần thoại.
- Truyện cổ tích.
- Ca dao nhi đồng.
- Văn thơ ngụ ngôn.
- Sự tích danh nhân.
- Truyện phiêu lưu, mạo hiểm.
- Truyện khoa học kể thành truyện hay bằng tranh đọc giải trí mà vẫn học được.
- Văn thơ của chính các em sáng tác.

Nếu nhìn chi ly ra thì truyện cổ tích gồm những truyện về thần tiên, ma quỷ ; những truyện khôi hài, những truyện về súc vật... Ca dao nhi đồng gồm những bài về luân lý, những bài hát vui, những bài hát trò chơi nhi đồng, những câu đố...

III. Vai trò giáo dục của Văn Chương Nhi Đồng.

Bao giờ thì văn chương nhi đồng cũng đem lại cho các em những giây phút thoải mái, làm nở trên môi các em những nụ cười hồn nhiên, riêng sự kiện này cũng đã mang nặng tinh cách giáo dục của nó rồi, và rất nhiều khi người ta còn thâu lượm được nhiều hơn là người ta tưởng nữa.

Về đạo đức : Lòng hướng thiện, thái độ tin tưởng vào cuộc đời thể hiện trong những truyện cổ tích ở chỗ luôn luôn Thiện thắng Ác, Chính thắng Tà. Đạo hiếu, lòng yêu nước, tinh hiếu học... đã đi sâu vào tiềm thức các em ngay từ thời trứng nước qua những lời bài ru của mẹ hiền, chị thảo. Riêng ở điểm này tưởng chúng ta ai mà chẳng thấy rằng từ ngàn xưa trên mảnh đất hiền hòa này những bà mẹ

những người chị thường vẫn cất giọng ngọt ngào ru ngủ con thơ, em thơ bằng những câu hát êm đềm có ngụ ý về luân lý, phong tục trẻ trung hồn nhiên, đôi khi có tính cách trữ tình lãng mạn. Những bài hát câu hò đó thấm vào giấc ngủ của trẻ Việt như mưa xuân tưới thấm đất màu, và kho tàng thi ca của ta như hoa lá mùa xuân kia phồn thịnh biết chừng nào. Há chẳng đã có dư luận cho rằng mỗi người Việt là một thi nhân, và tình yêu gia đình, tổ quốc, dân tộc và nhất là tình mẫu tử thiêng liêng thể hiện trong văn chương Việt Nam thật đã đạt dào sâu đậm hơn bất cứ dân tộc nào trên thế giới.

Về văn hóa : Những nét đặc sắc của văn hóa dân tộc đã được ghi lại trong ca dao như những bài nói về đời sống nông nghiệp cùng những tập tục cũ ; ở đây ca dao đã biến thành một viện bảo tàng văn hóa giúp các em không bị cắt lìa khỏi dĩ vãng. Nếu cây tre tượng trưng cho tinh thần bất khuất của dân tộc qua mọi giông tố lịch sử, nếu hoa sen tượng trưng cho lòng thanh cao của dân tộc « gần bùn mà chẳng hôi tanh mùi bùn » thì trong những bài ca dao Việt còn một nét đặc biệt nữa là hình ảnh con cò được nhân hóa một cách vô cùng thân mật, gần gũi. Sưu tầm những bài ca dao của khắp thế giới, kể cả những nước Á châu hoặc Đông Nam Á có nhiều điểm tương đồng với nền văn hóa nông nghiệp với ta cũng không có nước nào có điểm đặc biệt này.

Hình ảnh con cò trong ca dao Việt Nam khi thì là hình ảnh bà mẹ Việt Nam một sương hai nắng chịu bao nhục nhằn mà không biết tiết như bài « Con cò mà đi ăn đêm ... »

Hay đó là hình ảnh người vợ hiền nhẫn nại trong hiếu kính, phụng thờ vào một thời chiến, như bài

*« Cái cò lặn lội bờ sông,
Gánh gạo đưa chồng tiếng khóc nỉ non.
Nàng về nuôi cái cùng con,
Đề anh đi trừ nước non Cao Bằng. »*

Hay đó là đời sống gian lao của một kiếp người :

*Nước non lặn độn một mình,
Thân cò lên thác xuống ghềnh bấy nay.
Ai làm cho bề kia đây,
Cho ao kia cạn cho gầy cò con.*

Có thể đó là bức tranh vẽ lại tựa như siêu thực mà cũng rất trung thực cái nghèo hiu hắt của đồng bào miền quê làm mình đọc lên mà bồi hồi :

*Cái cò chết lồi hóm qua,
Có hai hạt gạo với ba đồng tiền.
Một đồng mua trống mua kèn,
Một đồng mua mỡ đốt đèn thờ vong.
Một đồng mua mở rau răm,
Đem về thái nhỏ thờ vong con cò.*

Có thể đó là lời đối thoại giữa người và vật đơn sơ, giản dị như niềm thông cảm thương nhậ giữa người với thiên nhiên của nếp sống nông nghiệp ta :

*Cái cò, cái vạc, cái nông,
Sao mày dẫm lúa nhà ông hỡi cò.
Không, không, tôi đứng trên bờ,*

*Mẹ con nhà nó đờ ngờ cho tôi.
Chẳng tin thì ông đi đối,
Mẹ con nhà nó còn ngồi đây kia.*

Có khi đây chỉ là một hình ảnh khởi hứng rồi kể đó là lời nói rất hiện thực và cũng rất thơ ngây ngộ nghĩnh của một em bé Việt Nam :

*Cái cò là cái cò vàng,
Mẹ đi đắp đàng, con ở với ai ?
Con ở với bà, bà không có vú,
Con ở với chú, chú là đàn ông.*

Sự thực việc phân chia ra làm đạo đức với văn hóa như trên cũng là cách phân chia gượng ép vì đạo đức nằm trong văn hóa rồi còn đâu. Sự phân chia như vậy chỉ cốt giúp ta nhìn rõ được phần nào từng khía cạnh một.

IV. Thực trạng sự phổ biến của Văn Chương Nhi Đồng Việt Nam hiện tại.

Khoảng 1965-1966 thì thực trạng này là một thực trạng bi đát, sự phổ biến văn chương nhi đồng cũng lại rơi vào bàn tay lũng đoạn của giới Hoa thương Chợ Lớn. Loại « cổ đại nhi đồng » này tràn ngập thị trường len vào khắp các hang cùng ngõ hẻm, rồi những hành động các em rập khuôn, những danh từ các em bắt chước đã khiến các bậc phụ huynh thoát trợn tròn mắt rồi chau mày nghiêng rặng. Vào thời này sách báo được cho các em cũng có đấy, nhưng quá ít ỏi. Cũng không phải là không có những người biết quan tâm đến sự cung cấp sách báo nhi đồng lành mạnh cho các em nhưng họ bị rơi vào đúng hoàn cảnh « lực bất tòng tâm » : các anh Nhật Tiến, Lê Tất Điều đã cam chịu thất bại trong việc ra báo nhi đồng vào đạo này. Và cho đến nay, trong một cuộc phỏng vấn gần đây anh Nhật Tiến vẫn còn ôm ấp hoài bão có được một tờ báo nhi đồng cho các em. Tuy nhiên những tấm lòng cố gắng phật cổ đại cổ khai quang lối đi cho các em đã không vô ích. Từ 1967 tới nay nếu phần báo cho các em đọc vẫn ít như sao thưa về sáng thì trái lại phần sách đã có đa phát triển. Nhật Tiến, Lê Tất Điều viết cho các em đọc ở loại Sách Hồng để tăng cường cho những truyện cũ của Khải Hưng, Nhật Linh, Thạch Lam. Nhi đồng Mạc Lâm cho xuất hiện những truyện về súc vật di dỏm của Tô Hoài xưa (như Chú Chuột Nhắt, Tráng Sĩ Bọ Ngựa) cùng những truyện khác. Tủ Sách Tuổi Hoa đã lần lượt cho phát hành những tác phẩm lành mạnh trong số có cuốn tiểu thuyết mạo hiểm « Bí Mật Dầu Lửa » của Robert Gaillard do nhà văn lão thành Nguyễn Hiến Lê dịch. Tủ sách Búp Bê của Duyên Anh đem lại một bầu không khí tươi mát, tin cần. Hai cuốn sách đầu của nhà xuất bản Ngày Mới do Lê Tất Điều chủ trương vô hình chung cũng phục vụ cho tủ sách nhi đồng : cuốn đầu là « Con Chồn Tinh Quái » của Linh Bảo, cuốn thứ hai « Một Luồng Lửa Khói » là sự tích nhà danh cầm Ý đại Lợi Paganini.

(kỳ sau tiếp)

Cái tủ chè...

(tiếp theo trang 5)

suốt ngày không ăn được cơm nên thời đó, người tôi gầy gò, tay chân khô như que củi.

Sau hoặc trước chiều ăn thịt bò khô, tôi đi ăn phở. Tôi khoái ăn phở áp chảo giòn. Năm hào một bát phở áp chảo, năm su một đĩa thịt bò khô. Tôi thường có trong túi số bạc những hai mươi đồng, tôi ăn tiêu trong một tuần mới hết.

Tôi còn nhớ một lần, tôi vào nhà bán sách ở Bờ Hồ, Hà Nội. Cửa tiệm chỉ có mỗi một quyển Quê Hương của Nguyễn Tuân bày ở tầng cao nhất của giá sách. Cô bán sách phải đứng lên ghế, với tay lên mới lấy được quyển đó xuống. Có lẽ vì ngại, phần vì biết chắc một tên bé con như tôi không thể có đủ tiền để mua quyển sách đó, nên khi tôi bảo cô lấy sách xuống cho tôi, cô trả lời tôi với một nụ cười: « Em không đủ tiền mua quyển đó đâu. Những 5 đồng cơ... »

Cô ta không biết rằng trước đó một tiếng đồng hồ, tôi vừa mở trộm tủ chè của mẹ tôi và lấy cắp một tờ giấy hai chục. Tôi đồng dục lên tiếng: « Cô cứ lấy xuống cho tôi, tôi mua... »

Nhưng rồi tới một buổi chiều mùa thu, việc phải đến đã đến. Khi yên trí là mẹ tôi vắng nhà, tôi lấy chìa khóa ra mở tủ. Tôi vừa mở xong cánh tủ và vừa rút được tờ giấy bạc thì có tiếng gõ cửa mẹ tôi từ nhà dưới đi lên. Không kịp bỏ tờ giấy bạc vào túi, tôi vội đóng cửa tủ lại. Nhưng trên con đường đi từ nhà dưới lên phòng khách của nhà tôi có một tấm kiếng lớn. Mẹ tôi đi lên, nhìn vào tấm kiếng ấy và đã trông thấy ông con trai đang loay hoay đóng vội cánh cửa tủ.

Về sau tôi mới biết mẹ tôi cũng đã nhận thấy việc bị mất tiền trong tủ chè từ lâu rồi, nhưng bà nghĩ cho bọn người làm ăn cắp. Chưa lần nào bà nghĩ cho tôi. Bà không ngờ thủ phạm lại là tôi.

Mẹ tôi lên, túm lấy tôi và bắt quả tang cái chìa khóa giả và tờ

giấy bạc rớt dưới chân tôi. Tôi chờ đợi một cuộc trừng phạt có roi mây và bêu xấu linh đình nhưng bỗng dưng tôi thấy mẹ tôi buồn. Buồn như chưa từng bao giờ tôi thấy bà buồn đến thế. Sau khi lượm cái chìa khóa và tờ giấy bạc lên, mẹ tôi buông tôi ra. Tôi chờ đợi bà đánh mắng nhưng mẹ tôi không nói một tiếng...

Rồi mẹ tôi ngồi thừ người, rất buồn. Não nề bà ngồi trong bóng chiều mùa thu xám đang đi dần vào tối bên khung cửa sổ... Tôi không bao giờ quên được hình ảnh ảo não ấy và cảm nghĩ hối hận, sợ hãi hỗn độn của tôi trong lúc đó. Nếu lúc bắt được tôi phạm tội, mẹ tôi la hét, đánh mắng tôi, có lẽ tôi đã không thối, không cảm động. Tự dưng, tôi hối hận, tôi đến gần mẹ

Em
có
biết..?



Em có em nhỏ. Mẹ em đôi khi bận việc, nhờ em coi em nhỏ, mang em nhỏ đi chơi. Em đã lớn, đã đi học, đã biết đọc, biết viết. Em thương mến em bé... Việc đưa em bé đi chơi thoát nghe là một việc dễ — em có thể cho là quá dễ nữa là khác — nhưng thực sự, việc đưa em bé đi chơi, việc coi sóc em bé, có thật dễ như em tưởng không?

Em hãy trả lời vài câu hỏi sau đây:

— Nếu nhà có xe con nít và em đặt em bé vào trong xe, đẩy xe đi chơi, em có để cho em bé trèo ra khỏi xe không?

— Em có mua đủ các thứ bánh kẹo cho em bé ăn không?

— Em có cho phép bất cứ

tôi li nhí nói lời xin lỗi và lời hứa từ nay sẽ không bao giờ còn ăn cắp nữa.

Mẹ tôi nói, tôi còn nhớ như in từng tiếng: « Mẹ buồn lắm. Thầy mẹ già rồi, con là trai lớn, các em con đồng... Mẹ hy vọng con sau này thành người khá, dẫn dắt các em con. Nay con ăn trộm, ăn cắp thế này... Bây giờ còn nhỏ ở nhà ăn cắp của cha mẹ, mai sau lớn ăn cắp của người ta... Mẹ còn trông mong gì được ở con nữa...? »

Không một ngọn roi, không một lời chửi mắng, nhưng mãnh lực của lời mẹ nói mạnh biết là chừng nào. Từ buổi chiều mưa thu xám đó cho tới nay đã hơn ba mươi năm trôi qua, tôi không còn bao giờ tái phạm tội ăn cắp dù chỉ một lần...

H. H. THÚY

người lạ nào; bỗng và hôn nựng em bé không?

— Em có để cho em bé chơi gần hồ nước không?

— Nếu em bé la khóc, em có đem « ngoáo ộp » ra dọa em bé hoặc dọa sẽ bỏ em bé lại giữa đường để đi về một mình không?

— Em có nhớ đem theo áo nỉ để lỡ trời có trở lạnh, bận cho em bé không?

— Em có bao giờ trao em bé cho người khác coi dùm để đi đâu đó một lúc không?

— Nếu em gặp bạn và đang vui nói chuyện thấy em bé bị đói và lạnh, em có tiếp tục nói cho xong câu chuyện mới đưa em về nhà không?

Chỉ có vài câu hỏi rất thường vậy thôi. Em hãy thành thực trả lời. Nếu em chỉ trả lời có 3 câu « có » hoặc ít hơn thế, em có thể coi em bé tạm được

Nếu em trả lời « có » tới 5 câu trở lên, hãy coi chừng !!! Một em bé rất quý báu. Đề sự lỡ ra rồi, em sẽ hối hận suốt đời.

● Sử gia là một nhà tiên tri nhìn về quá khứ.

Henri Heine

● Lúc nào cũng tìm những nguồn gốc, người ta trở thành giống như loài tôm. Sử gia nhìn về đằng sau và thành ra chỉ tin tưởng ở sau lưng mình.

NIETZSCHE

Nhìn trông xa rộng

(tiếp theo trang 15)

Tất nhiên không ai trả lời được, thành thử quan niệm trên chưa chắc đã đúng...

SỰ THẬT.— Sự thật là không khí có giữ vai trò ngăn cản (làm chậm lại) vận tốc của một vật đang rơi từ trên cao xuống thấp, nhưng vai trò này rất nhẹ, so với vai trò của trọng lượng, trừ 3 trường hợp sau đây :

- a—không khí chuyển động thành gió mạnh
- b—bề mặt của vật thể (nhẹ) đang rơi quá lớn
- c—vật thể rơi từ rất cao, với vận tốc rất lớn (ví dụ : không thuyền)

Nói tóm lại, trong không khí lặng yên, chỉ có trọng lượng là yếu tố cơ động làm cho một vật thể rơi từ trên cao xuống mặt đất, mà trọng lượng là sự hiện hiện của hấp lực (sức hút).

ĐỊNH LUẬT : Số dĩ người ta thấy một vật thể rơi từ trên cao xuống mặt đất là vì :

— bị Địa cầu, lớn hơn, hút vào (trung tâm)

— Địa cầu có sức hút nhờ có sức chuyển động (xoay quanh trục Nam Bắc với tốc độ hơn 11 cây số-giây, ở Xích đạo, và quay vòng quanh Mặt Trời với tốc độ khoảng 29 cây số-giây).

CHỨNG MINH THỰC NGHIỆM : Có rất nhiều trường hợp, nhưng người ta ghi nhận 3 trường hợp điển hình sau đây :

1— Trong một vật đang rơi-tự-do (chute libre) không có trọng lượng. Áp dụng thực nghiệm này, các phi công Mỹ tập cử động trong « tình trạng không-trọng-lượng » ở trong những phi cơ lao từ cao xuống thấp, với vận tốc nào đó, theo góc độ nào đó. Trong khoảng mấy chục giây, các phi công bay lượn, trôi nổi trong lòng phi cơ, và hễ phi cơ bay ngang ra, hay hãm chậm lại, thì họ tức khắc rơi mạnh xuống sàn phi cơ.

2— Trong các tuý tinh nhân tạo — mà người ta gọi sai là vệ tinh — khi vận tốc của tuý tinh (khoảng 9 cs-giây, trên cao độ khoảng 200 cây số) hóa giải sức hút của Địa cầu (tức là khi sức ly tâm quân bình với sức hút), thì tất cả các vật thể không còn trọng lực. Người ta thấy trong các tuý tinh của Hoa-kỳ — do phim ảnh ghi nhận — các dụng cụ trôi nổi trong cabin, thậm chí nước không rớt xuống sàn (và phi công không uống được, vì nước không chảy vào miệng—vì thể mới phải dùng ống ép), và chính các phi công ra khỏi tuý tinh cũng bồng bềnh trôi theo tuý tinh.

CHỨNG MINH TOÁN HỌC.— Theo một công thức của Einstein — thuyết Tương đối Thu hẹp, lãnh vực Tương quan giữa Năng lực và Vật chất — thì :

$$e = mc^2$$

c ở đây là vận tốc của ánh sáng. Nếu ví dụ $c = 0$ thì $m = 0$ và $e = 0$. Trong công thức này m là trọng lượng, e là năng lực.

GIẢI THÍCH SAI LẦM.— Tôi biết quan niệm « trọng lượng là một hiện tượng tự nhiên » là một (xem tiếp trang 27)



Trò chơi mở sách

Tuần này, TUỔI NGỌC tặng các bạn TRÒ CHƠI MỞ SÁCH. Muốn vui chơi với nhau trò chơi này, các bạn cần ít nhất là 2 người và một quyển sách

Các bạn thấy trong hình trên, một cái cây có những cánh lá đánh số từ 1 tới 12. Mỗi bạn chọn một bên cành. Bạn lần lượt mở sách. Khi bắt đầu trèo cây, bạn bắt buộc phải mở được trang có số 1. Qua số 2, bạn phải mở được trang số 2 bạn mới được lên một lá.

Tỷ dụ, bạn cần số 5 để lên lá số 5, bạn mở được trang sách 145, hoặc 154, như vậy là bạn đã có số 5 và bạn có quyền lên một lá.

Cứ như vậy cho tới khi bạn nào lên tới là 12 trước là thắng cuộc.

Đề chơi trò chơi này bạn dùng sách càng nhiều trang càng tốt.



Bản trường ca thương yêu

Không phải bây giờ mới có gia đình Thương Yêu. Từ lâu rồi, để có ngoài năm năm, khi trông coi mục Búp Bê cho nhật báo Sống, anh đã nghĩ về một gia đình rộng lớn. Gia đình của chúng ta. Ở đây, anh em mình nói với nhau rất nhiều chuyện như các em đã liú lo với anh. Từ Búp Bê sang Tuổi Ngọc của nhật báo Công Luận. Con người sẽ già nua nhưng yêu thương còn mãi mãi tươi non, còn mãi mãi là lẽ sống trên đời. Mỗi người trong chúng ta đều luôn luôn được nghe trái tim mình hát « *Thương tình ca* » của Phạm Duy. Trái tim nó ưa xấu hổ. Nó chẳng chịu hát lớn đâu. Nó hát nhỏ đủ nhắc nhở mình rằng những nốt nhạc Thương Yêu đang bơi trong mạch máu mình.

Nó đang bơi trong mạch máu anh. Những nốt nhạc « *Thương tình ca* » ấy mà. Anh muốn những nốt nhạc của những người biết thương yêu làm thành một trường ca thương yêu vô tận. Của quê hương. Của loài người. Nhưng cần có một khuôn nhạc. Một cái khóa sol trước khi ghi giông nhạc đầu tiên. Anh Hoàng Hải Thủy vừa kẻ khuôn nhạc. Và các em hãy viết những nốt nhạc thương yêu của các em lên. Chỉ các em mới có quyền soạn nhạc thương yêu. Chỉ các em mới có quyền nói chuyện yêu thương. Bởi vì mắt em còn ngập hồn nhiên, môi em còn tươi mộng ước. Các anh đứng ngoài vườn thiên đường niên thiếu làm những tên linh canh bảo vệ hồn nhiên của em và ngăn cản bọn phù thủy ăn cắp mặt ong thơ ấu.

Vùng đất này là của em. Vùng đất cấm những thủ đoạn những dối trá những lừa lọc. Vùng đất mang tên GIA ĐÌNH THƯƠNG YÊU. Lamartine nói : Yêu thương để được yêu thương là người thường ; yêu thương chỉ để mà yêu thương là thần thánh. Tuổi ngọc của em chẳng phải là thần thánh ư ? Nào, chúng ta sẽ nói chuyện yêu thương... Nhưng hãy chờ số lên hai, em nhé !

Khuôn nhạc đã kẻ

Một gia đình lớn được thành hình với TUỔI NGỌC số 1 và sẽ tiếp tục hiện hữu mãi cho đến muôn năm. Muốn được nhận vào GIA ĐÌNH THƯƠNG YÊU, em cần phải hội đủ những điều kiện sau đây ;

— Là thiếu nhi Việt-Nam từ 10 đến 17 tuổi, sống trên đất nước Việt-Nam từ ngày ra đời và có những đức tính :

- Hiếu thuận trong gia đình.
- Chăm chỉ ở trường học.
- Ngay thẳng với tất cả mọi người.

Sinh hoạt trong Gia đình THƯƠNG YÊU, các em có những điều lợi như sau :

— Sống trong một gia đình yêu thương đồng anh chị em nhất thể giới.

— Đến bất cứ nơi nào trên đất Việt-Nam cũng có anh chị em đón tiếp, giúp đỡ.

— Có thể liên lạc bằng thư tín với nhau trên TUỔI NGỌC nhanh và miễn phí.

— Mỗi ba tháng, có thể được đọc những tác phẩm TUỔI NGỌC hấp dẫn, xây dựng của những nhà văn đàn anh có tầm quyền nhất về văn chương hiện nay như NHẬT TIẾN, ĐOÀN QUỐC SỸ, SƠN NAM, DUYÊN ANH.

Ngay hôm nay, em có thể gửi tên tuổi theo mẫu dưới đây về TÒA SOẠN TUỔI NGỌC để gia nhập GIA ĐÌNH THƯƠNG YÊU.

Tên :

Ngày sinh :

Nơi ở :

Trường học :

Muốn được sống trong Gia Đình Tuổi Ngọc. Thư gửi về Tòa Soạn để gia nhập GIA ĐÌNH THƯƠNG YÊU, các em hãy cắt mẫu dưới đây, dán ngoài bì thư :

tuần báo TUỔI NGỌC
Tòa soạn : Số 38 Phạm
Ngũ Lão — Saigon

Thư GIA NHẬP GIA
ĐÌNH THƯƠNG YÊU



BUỔI TRƯA

(tiếp theo trang 14)

em nhìn mắt Bê hóm hỉnh, khe khẽ hát «...màu nắng hay là màu mắt em... mùa thu mưa bay cho tay mềm... chiều nghiêng bóng nắng qua thềm...» Bê nghiêng đầu, cười hiền hòa nói: — ghê! Ti hay trêu Bê quá đó nha — em nhìn Bê, cười phá. Tiếng cười em lanh lảnh và cao vút, xoáy hút khoảng vô định đó. Em chợt nhận thấy tiếng cười của mình vang vang và lạc lõng thế nào nên vội bịt miệng lại. Bê nhìn em cười. Vẫn nụ cười hiền hòa muôn thuở...

● Bây giờ em ngồi đây một mình. Cũng một buổi trưa đang ở cạnh em đây. Buổi trưa ở nhà, giấc ngủ chẳng bao giờ đến với em cả. Mà cứ hôm nào em ngủ là ngay chiều, mẹ phải đặt nồi cháo cho em. Ngủ buổi trưa là dấu hiệu báo trước cho sự đau ốm — Thế nên em cứ gầy như thế này hoài — Và bắt đầu từ giờ, trăm ngàn buổi trưa vắng vẻ như hôm nay, sẽ đến với em rồi lại đi, đong đầy năm tháng...

Nhớ nhớ Bê ghê — Mới có mấy ngày thôi đấy — Hôm đi học buổi cuối cùng, lãnh học bạ xong, em đi chơi với tụi bạn Bê ở trường đợi anh đón. Lúc mấy cái xe chạy ngang cổng trước, em thoáng thấy Bê ngồi dưới gốc me. Nheo nheo mắt nhìn em cười.. em đưa tay vẫy, nhỏ bạn sang số xe. Xe giật, em suýt ngã — Tụi bạn cười vang cả con đường nhỏ — Em mắc cỡ quá vì mấy cậu láng giềng cũng đang đứng gần đó — ôi chao là xấu hổ...

Hôm ấy, chẳng nói với Bê được một lời từ già, yêu thương nào — Chỉ hẹn chiều tới nhà Bê chơi mà rồi cũng chẳng đến nữa — Buổi tối, cắt học bạ vào tủ — Một mảnh giấy pelure xanh rơi trên bàn học — Em

mở ra xem — Thư của Bê — Chẳng biết con bé để vào cặp lúc nào nữa — Trong thư Bê chép cho em một bài thơ của Bê mà em thích ghê lắm. Cuối thư, Bê viết: «... thương con nhà Thụy Thi Hạ Giao ghê lắm tối nào không mưa, ra balcon nhìn lên. Trên trời có bao nhiêu ngôi sao là con nhà Bê — N thương con nhà Hạ Giao ngàn i đi...»

Bê thích gọi em là Thụy Thi Hạ Giao, Bê bảo thế cho tên nó dài dài và mới dễ thương — em ngược nhìn lên, trời hôm ấy không mưa cho muông vàn vì sao lấp lánh trên khắp cái áo dạ đen của ông trời cao cao ấy — Em nghe mình sung sướng và yêu thương Bê quá đi thôi...

Em nhìn con ngõ — Im lìm với hai dãy nhà yên ngủ, hun hút dẫn em đến vùng trời mỏng lung trước mặt — Em yêu vẻ im lìm của con ngõ bây giờ — Yêu quá — Cái vẻ im lìm, hiền hòa của Bê đó — Cứ im lìm đi con ngõ — Cứ hiền hòa thế đi Bê — Đừng sôi động đừng ồn ào — Mau nhâm chán lắm đó Bê ơi, con ngõ ơi — Như em này, giờ em chán cái tính ồn ào của em lắm cơ. Em thèm được im lìm, em thèm được hiền hòa như Bê, như con ngõ trước mặt bây giờ, như bác mặt trời đang giấu mặt sau tầng mây khoác áo trắng trên đầu em đây — chắc mặt trời mắc cỡ đấy. Ôi chao, mặt trời hay gay gắt và cáu kỉnh lắm cơ.

Giá lúc này có Bê ở cạnh em, em sẽ thủ thỉ với Bê — khê thật khê — rằng em yêu Bê lắm. Thụy thi Hạ Giao yêu Bê. N nhiều thật nhiều và mệnh mang như bầu trời đầy mây tản mát bay hôm nay... Để thấy Bê nghiêng nghiêng đầu, nheo nheo mắt, nở nụ cười hiền hòa mà: thế à. Ghê !...!...

HẠ GIAO

Nhìn xa trông rộng

(tiếp theo 25)

quan niệm có từ lâu đời và vẫn còn được áp dụng trong sách học của các cháu vị:

a— *lỗi ở các vị làm Chương trình Học và các vị làm sách học không chịu nghiên cứu.*

b— *chúng ta sống trong khu vực sức hút của Địa cầu nên thấy trọng lượng là một hiện tượng quen thuộc quá nên coi nó là có thật (thật ra thì nếu đứng im, không có vật chất nào có trọng lượng — đó quả là một điều khó tưởng tượng, phải không các cháu?)*

c— về cuộc thí nghiệm được chiếu thành phim, tôi nghĩ: một là không khí chưa được hút hết thật sự, nên cả đồng xu lẫn tờ giấy cùng nhẹ đi đến gần zero, và do đó cùng rơi xuống một lúc (các cháu đã biết áp dụng lực không khí — gọi đúng thì phải gọi là sức hút: gravitation, tức G. thay vì pression, tức P — là 1 ki-lô trên 1 phân vuông, nên một ống thủy tinh có đường kính khoảng hơn 10 phân, cao

1 mét, nếu rút thật hết không khí: $P = G = 0$, thì nó phải chịu đựng sức ép trên toàn thân khoảng 10 ngàn ki-lô); hai là người thí nghiệm, trong khi dựng thẳng cái ống, đã động vào hai vật thể kia, và tạo cho chúng một thứ « động lực tĩnh tại » — force d'inertie — hay tĩnh lực (Gallilée) khiến chúng theo đà mà « trôi » xuống đáy ống.

KẾT LUẬN.— Tôi không có ý chê trách gì các vị giáo sư có trách nhiệm. Tôi chỉ muốn, nhân dịp này:

— kêu lên một tiếng báo động cấp bách, đề Bộ Giáo dục, quý vị Giáo sư chú ý hơn đến vấn đề cập nhật hóa các chương trình học, trường hợp này và nhiều trường hợp khác nữa.

— lưu ý Chương trình ĐVĐH tránh những câu hỏi về những đề tài cao quá, khó quá, hoặc đã bị thực tại qua mặt, kéo đánh rớt oan những em trả lời đúng mà bị coi là sai.

Thân mến bắt tay các em.

Sài Gòn 4-7-1969
ĐẶNG VĂN HẦU

Quê hương...

(tiếp trang 11)

và ấm áp. Đó là điều nhỏ nhưng rõ ràng duy nhất của tôi về quê hương. Nỗi nhớ những nhỏ bé ấy, tôi chỉ tìm lại được trong những ngày sống ở Đà Lạt, hái một chùm nhãn chín, bóc lớp vỏ nâu mỏng manh và nhẹ nhàng áp mi mắt vào lần « com » dày. Nhìn qua màu nhãn trong suốt tôi cố tưởng tượng đến hình ảnh quê hương đã xa vời. Thật sự là tôi đã xa cách Hưng Yên, quá cách xa, cách xa hơn một tầm tay với. Chưa xót làm sao khi cùng sống trên một giải đất mà quê hương lại quá mịt mù. Tôi chỉ còn biết mong mỗi đến một ngày trở về, trở về mà chưa quên lãng những kỷ niệm ấu thơ. Trở về mà chưa quên màu nhãn lồng trong suốt.



QUÊ HƯƠNG DIỄM

Qua Bắc Mỹ Thuận và Vàm Cống. Xuyên qua những cánh đồng xanh mướt chạy dài, dọc theo con kênh đào nhỏ nhỏ với những hoa bằng lăng tím và những trái bình bát vàng tươi, mời các bạn cùng về thăm quê hương tôi...

Cuộc hành trình một ngày vất vả nhưng may quá, sắp đến nơi rồi. Bạn có cảm thấy gì khác lạ không? Gió biển đã mang đến bạn một không khí mới có lẽ bạn khoan khoái và trút bỏ mọi mệt nhọc vừa qua chứ?

Con đường cát đỏ dẫn về quê nhà lượn vòng bờ biển, dưới chân những đồi chập chùng. Đây Dương Hòa với những hàng dừa lá lướt Đầy Tuàn Yên với rừng núi phi lao thẳng tắp. Và kia rồi ngọn Tô Châu hùng vĩ. Xin giới thiệu cùng bạn: Hà Tiên quê tôi

Đứng bên này bờ sông, bạn đã có dịp ngắm toàn diện châu

thành. Chắc có lẽ bạn sẽ ngạc nhiên vì Hà Tiên [sao bé quá? Và có lẽ bạn sẽ lạ lùng vì sao Hà Tiên lại lấm lũi thế này? Thưa núi thay thế những lũy tre xanh, ôm ấp một tinh láng giếng thắm thiết. Quê bé nhỏ, mặc dầu, nhưng rất hiền hòa và hiếu khách. Vòng quanh châu thành và theo con đường nhựa dọc bờ sông, ngang qua xóm cầu Cầu, mời bạn ra chơi mũi Kim Dữ. Trãi dài trước mắt bạn một khoảng trời biển bao la, thấp thoáng vài chiếc ghe lưới, ẩn hiện xa xa những rặng núi xanh lơ. Thỉnh thoảng một con cá nước đen ngòm phóng vút lên... Đây là cửa biển Hà Tiên với những ghềnh đá « hào » đóng trắng, sẵn muối, tiêu, chanh, mời bạn nếm thử hương vị biển cả lần đầu.

Rời « Kim Dữ » mời bạn đến núi Bình San, thăm mộ người khai phá xứ sở này: Ông Mạc Cửu và cũng đừng quên thăm cội Bạch Mai già, mang từ bên Tàu sang từ mấy trăm năm trước. Từ giả làng Mạc Cửu, xin hướng bạn đến chùa Phú Dung một ngôi chùa cổ kính, nơi chôn dấu một hận tình. Mộ bà di Tư còn đó. Điện Ngọc Hoàng vẫn uy nghi những chứng tích này chắc đã làm bạn bùi ngùi?

Thôi hãy gát sang bên thiên tình hận cũ vì đã đến Thạch Động rồi. Bước lên cửa động, bạn hãy quay nhìn lại con đường mình vừa đi qua, con đường trắng nhựa nằm uốn khúc giữa hai hàng dừa trông như một dòng sông nhỏ. Có lẽ bạn đang hỏi thăm rằng trời đang nắng sao vẫn có tiếng nước tí tách nhỏ giọt đều đều? Nước từ thạch nhũ chảy, bạn hãy ngược nhìn xem. Gió ở đây mát lạnh, này đường xuống địa đàng. Nhưng có lẽ đẹp nhất và cũng thích nhất là đứng trên những cửa hang cao, dõi mắt về bên kia biển giới và ngắm những cánh đồng tiếp nối chạy dài... Ở đây, trong hang sâu thẳm này, còn một chuyện tình ít người biết đến.

Chuyện kể lại rằng, trong thời Nhật chiếm đóng, có một người con gái Việt và một anh lính Nhật yêu nhau tha thiết. Chuyện bắt đầu khi người sĩ quan chỉ huy cũng yêu cô gái kia. Và tại đây, nơi sân này, vấn đề đã được hai người giải quyết bằng gươm. Người lính thua — dĩ nhiên — nhưng tôi

không nhớ rõ là người con gái ấy tự tử hay trốn đi. Chỉ biết rằng anh lính kia đã tự mổ bụng và dạn người sĩ quan cắt đầu gói bỏ vào hang này, chờ ngày mang về nước.

Thăm núi thăm chùa xong, bây giờ chúng ta ra biển chứ? Sóng nước Mũi Vai đã sẵn sàng ở Hào, mời bạn... Nó đùa với sóng biển thỏa thuê, đầy nước dừa tươi, com ghệt nóng, bữa com tại bãi đơn sơ nhưng có lẽ ngon hơn cả một bữa tiệc linh đình ở một nhà hàng danh tiếng, bạn nhỉ?

Ánh trăng 16 vừa lên... Đêm ở đây không có ánh đèn xa hoa, muôn vật đang tắm trong ánh trăng chan hòa. Đêm Đông Hồ, không còn biết tả làm sao cho vừa. Ánh trăng vàng chảy trên đỉnh núi Tô Châu trước mặt phản chiếu xuống nước hồ gợn gợn, soi bóng hàng dừa rủ lá chạy dài. Bên bếp than hồng mời bạn thưởng thức vị ngọt mùi thơm của những con tôm vừa về bến. Vui trọn đêm nay, mai sớm bạn lại phải lên đường trở về. Hành trang đã sẵn, nhớ đừng quên những chiếc vòng đời mỗi kỷ niệm. Những chiếc vòng be bé thắt chặt tình thân giữa chúng mình.

HẮN DIỄN

Người gác nhà thương điên hỏi hoàng niu một người đi đường lạ hỏi:

— Ông có thấy một người điên vừa chạy qua đây không?

Người đi đường hỏi lại:

— Ông phải cho tôi biết hình dáng người điên ra sao đã chứ?

— Hẳn gầy như cây tre, nặng 100 ký...

— Sao? gầy như cây tre mà lại nặng 100 ký làm sao được? Vô lý...

Người gác nhìn vai:

— Thì đã bảo... hẳn điên mà lụ!

DỪNG LO

Ông Bà Năm dắt cậu Út năm tuổi đi tắm biển — Ông Năm đưa Cậu Út xuống tắm, Bà Năm ngồi trên bãi — Chợt trông thấy ông chồng đứng một mình ở chỗ nước cho tới ngực mà không thấy Cậu Út đâu cả, Bà Năm la:

— Thăng Út đâu?

Ông Năm cười toe:

— Yên trí. Tôi đang nắm tay nó đây...

Lên mười

(tiếp theo trang 7)

Đôi bạn ra khỏi những thân cỏ trùn đầu. Nắng đã lên cao và bầy chim sẻ đã bay qua sông, bay vào trong xóm. Khoảng sân đất vẫn vắng tanh không một bóng người. Tuổi nhỏ không biết dạn dò. Chẳng biết thế nào. Trời đất xa rộng quá. Con dê đã chần trời. Cây cầu đã biến cương. Ngoài làng là thế giới. Thành phố nghìn dặm. Tựa trường xa vời nào sẽ cướp mất Tuyến đi. Gặp lại Hậu khó. Tuyến chỉ biết thế. Chỉ biết nắm tay Hậu thật chặt. Đôi bạn đi lững thững. Hai cái bóng nhỏ thỏ đồ dài trên mặt sân chơi. Đây là cái vạch vuông của bàn đáo hòm. Tặng lại cho Hậu. Đây là cái vạch thẳng của đường bị lẩn, đây là khoảng môn của chỗ nhảy giầy, đây là gốc cây, nơi để cặp sách, tặng lại, tặng lại cho người thân thiết nhất. Tuyến còn muốn tặng nữa. Những cái chung cho hết không gửi. Những cái gửi cho luôn không đòi. Thế giới tuổi vàng của Tuyến, tặng hết cho Hậu từ đây. Hậu thân thiết, Hậu con ông mở trường, Hậu hay khóc, cười lúm đồng tiền, mắt tròn đen láy, hãy giữ lấy, hãy giữ lấy cái thiên đường tuổi nhỏ. Nơi chân cầu đá cá rô từng đàn quẫy nhây, mái hiên trường chim thường làm tổ, cái bãi hoang sau lò gạch đầy những cỏ gà, cây khế ngọt nhà ông

trường xóm, bảng đen đồng ấu, phấn trắng nhi đồng, lớp học ngày mưa vang tiếng mưa rơi, cái trống cái thùng thùng điểm giờ vào lớp, những tập vở vở lòng chi chít hình vẽ, con bướm úp vào trang sách, những đồ chơi dẫu trong cặp da, và cái chỗ ẩn nấp kín khuất trong cỏ, cho hết Hậu đó.

Con nhà giàu mới ra tỉnh được. Con ông mở trường, đậu xong cái bằng tiểu học là thôi học ở nhà, sáng sáng dọn lớp, quét sân thay bố. Tuyến và Hậu đều còn nhỏ quá. Mắt nai trong rừng đời. Đời ngọt giòng sữa mới. Nhưng đôi bạn đều mang máng cảm thấy một đứt ruột lớn lao, một mất mát khủng khiếp. Mai ra tỉnh rồi. Trường làng bỏ lại. Những ngọn cỏ và cỏ bạn nhỏ. Và Tuyến muốn khóc òa.

Buổi sáng hôm sau đưa con gái lên chín chạy như bay trên đống con đường nhỏ mà thẳng bạn lên mười của nó đã chạy như lao buổi sáng ngày hôm trước. Vẫn buổi sáng như mọi buổi sáng thôn dã hiền hậu. Vẫn trên đầu những lá tre như những ngón tay người. Vẫn đất dưới chân, nâu đậm và đầm đẫm bóng mát. Nhưng đưa con gái chạy đến nửa đường thì đứng lại. Từ một bờ đê cao, phía mặt trời lên, vọng tới chỗ dừng đứng hàng hoàng của đưa nhỏ, một tiếng còi xe. Tiếng còi lạnh lạnh vang vang rồi nhỏ dần, mất dần về một hướng thành phố hung dữ.

CHÚ VỊT GON XẤU XÍ

(tiếp trang 9)

sấn thật lớn đã đứng ngay trước mặt nó. Con chó thè dài lưỡi sang một bên, hai con mắt dữ tợn của nó quắc lên một cách hết sức ghê rợn. Nó chia môn lại gần con vẹt con, nhe hai hàm răng rộng lớn ra và... Plaf! nó quay ngoắt đi, không thèm dùng đến con vẹt...

Vịt con thở phào:

— « Ôi! Thật cảm ơn Trời!
Con xấu đến nỗi chó cũng chẳng thèm ăn thịt con! » Rồi nó im dưng

không dám nhúc nhích ở trong bụi rậm, trong khi đạn bắn như mưa ở ngoài.

Mãi đến xế chiều, sự im lặng mới trở lại. Nhưng vẹt con vẫn chưa thò dám ra. Nó đợi một lúc thật lâu nữa mới dám hé mắt ra dò xét chung quanh, rồi bơi rõ thật nhanh lên bờ. Nó chạy bằng qua cánh đồng. Gió thổi ngược lại nó làm cho nó thật hết sức khó nhọc mới qua được cách đồng ấy.

Đến chiều tối, thì nó trông thấy một túp lều tranh nghèo nàn. Túp lều tranh này sơ sác đến nỗi không còn biết phải đồ sang phía bên nào, nên đành phải đứng thẳng vậy.

Bỗng mưa bão nổi lên. Gió dữ

dội đến nỗi vẹt con phải ngồi sấp lên trên đuôi của nó cho khỏi ngã.

(kỳ sau tiếp)

Thư từ, bài vở gửi về
DUYÊN ANH, Tòa soạn Tuổi
Ngọc, 38 Phạm Ngũ Lão,
Saigon. Ngân phiếu và mọi
giao dịch về tiền bạc xin gửi
về VŨ MỘNG LONG cũng địa
chỉ trên,

In tại nhà in Nguyễn đình
Vượng — Giấy phép số 641-
BBT-NBC-HCBC.

**Thuốc giải nhiệt
và trị đau nhức**

CONAN

**cảm cúm, nhức răng,
nhức đầu, nhức bắp thịt,
nhức khớp xương, phong
nhờ uống CONAN**

Hàng ngày đọc

CÔNG LUẬN

NHẬT BÁO THÔNG TIN NGHỊ LUẬN

Chủ nhiệm: TÔN-THẤT ĐÌNH

- ☆ Nhật báo có tòa soạn vĩ đại nhất Việt Nam.
- ☆ Nhật báo quy tụ nhiều cây viết sáng giá, đầy uy tín.
- ☆ Nghị luận đanh thép, giải trí tao nhã.
- ☆ Trang của linh Công Luận mở lời cho những trang của linh trên các báo khác.

Tòa Soạn Trị Sự :

24, Nguyễn An Ninh, Saigon

ĐIỆN THOẠI: 23.971 — 90.652 — 90.654

hàng tuần đọc

Tuổi Ngọc

hàng ngày đọc gì?

CHÍNH LUẬN

NHẬT BÁO 12 TRANG

**Đầy đủ tin
thời sự nhất**

18-7-1969

Mời bạn viếng thăm tiệm
chạp phỏ

DUYÊN ANH

Lầu I Crystal Palace
NGUYỄN TRUNG TRỰC, SAIGON

*Ngày mở cửa tiệm có tặng
quà văn nghệ.*

ĐỜI MỚI

280-282, VĨNH-VIỄN
SAIGON

CƠ SỞ XUẤT BẢN
VÀ TỔNG PHÁT HÀNH

*Nơi xuất bản
tiểu thuyết của :*

**Duyên Anh
Hoàng Hải Thủy**

Độc quyền phát hành
sách, báo của Búp Bê,
Tuổi Ngọc.

Giám Đốc **TRẦN QUAN HỒNG**
Cố vấn Văn chương **DUYÊN ANH**

Hãy đến nghe

THÁI THANH

Hãy đến nghe

BAN THẮNG LONG

Mỗi tối ở

ĐÊM

MÀU

HỒNG

36, Nguyễn Huệ — Saigon

• Đề thấy lòng mình dậy
kỷ niệm xưa.

• Đề được âm nhạc xoa
dịu tâm hồn.

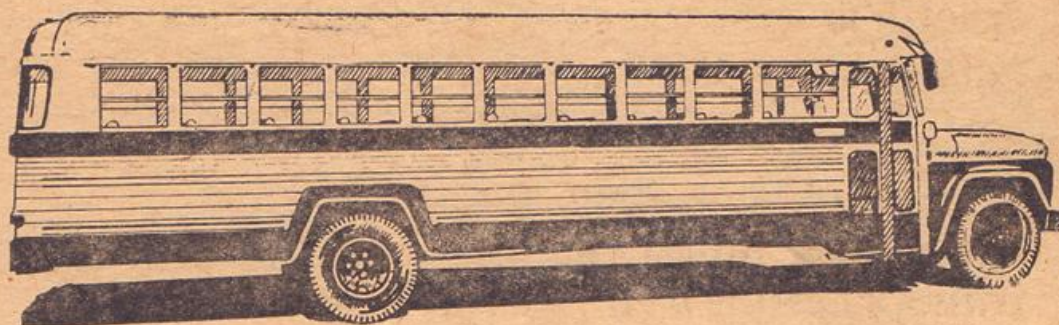
*Bằng những ca khúc
tiền chiến trữ tình thanh
cao thơ mộng.*

• Nơi cả gia đình đến
được vì đó là gia đình
THẮNG LONG.

Loại xe «BUS» chuyên chở hành khách lý tưởng

Xuông và lên «Bac» nhẹ nhàng, tiện lợi

Loại xe «BUS», đặc dụng cho các,
công ty lớn chuyên chở nhân viên



Xe Buýt

INTERNATIONAL/Superior

Kiểu FO 1603 – 60 Chỗ ngồi

Trọng tải tổng cộng 24.000 lb. Giàn xe tăng cường cạp sẵn bên Hoa Kỳ. Cầu trước FA-98 7.000 lb. Cầu sau RA-189 17.000 lb. Có số mạnh. Nhíp sau tăng cường có nhíp phụ.

Máy DIESEL D-354, 131 Mã-lực, 6 xy-lanh. Hộp số T-35 liên kết 5 số tiến, 1 số lui. Con đội 8 tấn, 7 vỏ KELLY gai ngang 9.00 x 20.14 lớp bố.

2 Cửa mở và đóng bằng hơi (vacuum). Quạt mát ở trên mũi. Chỗ đứng hành lý bên trong và dọc 2 bên xe. Chỗ để hành lý trên mũi xe.

Thời hạn giao hàng: 6 tháng

Giá phòng định: VNĐ 1.700.000

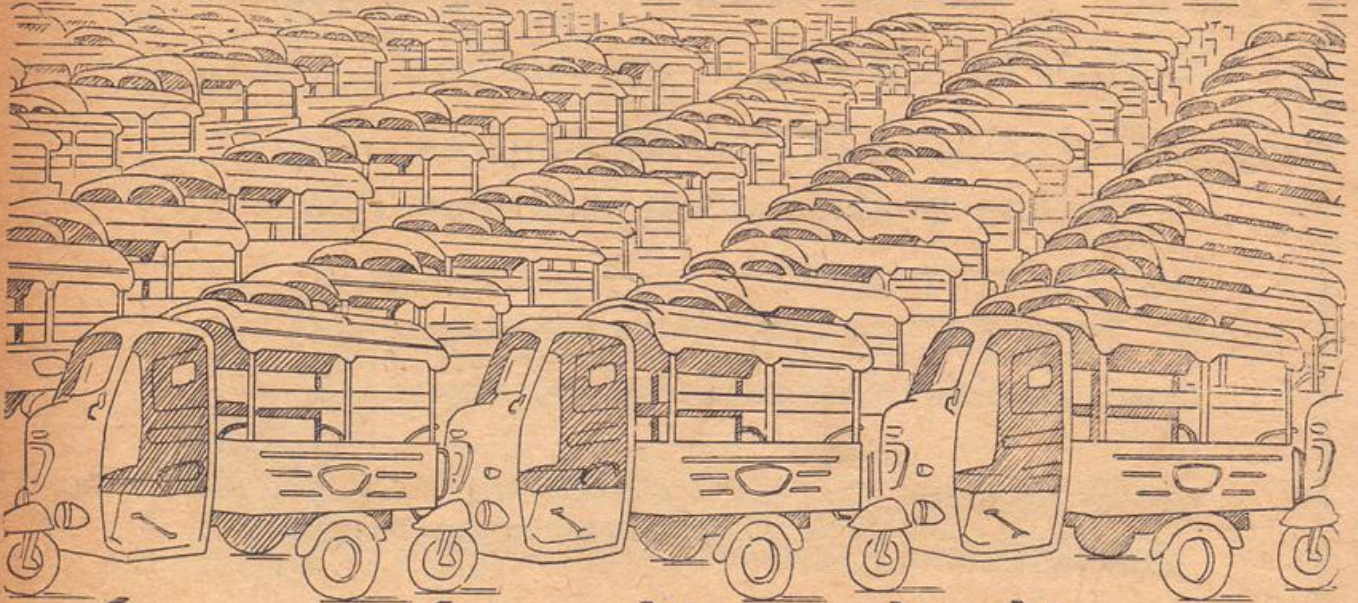
(chưa kể Thuế Trước Bạ)

ĐẠI LÝ ĐỘC QUYỀN TẠI V.N. **AMTRACO** 504, Trịnh Minh Thế, Khánh-hội
Điện thoại: 91.545—93.396

Và các Đại lý AMTRACO tại miền Tây:

- ☆ THÔI HƯNG: 8-10 Đại lộ Tự Do — Long Xuyên
- ☆ QUÁCH HẢI: 51-51A Thái Lập Thành — Sóc Trăng
- ☆ KIM THÀNH: 81-83-85 Nguyễn An Ninh — Cần Thơ

XE LAMBRETTA BA BÁNH



MÁY TRƯỚC, VỪA ĐÈ, VỪA ĐẠP

ĐẶC ĐIỂM:

- * Loại xe chuyên chở tiết kiệm và đặc-dụng nhứt hiện thời.
- * BỘ PHẬN RỜI LUÔN LUÔN DỒI DÀO
CÓ BÁN KHẮP NƠI
- * XE DÙNG 10 NĂM VẪN CÒN CHẠY KHỎE
- * DÙNG MƯỜI NĂM MỘT XE
sinh lợi bằng 30 xe.

THÁI-HUNG

VINACO, 6 Thoại Ngọc Hầu • Gia Định • ĐT: 93552-40948

Lambretta V.N. 70 Huỳnh Quang Tiên • Saigon • ĐT: 21927.

và các Đại-Lý khắp toàn quốc.

Cả gia đình hãy đến nghe

Jo Marcel

Với những danh ca độc quyền

LỆ THU • TINY YOUNG

• NHƯ AN • CAROL...



Chỉ hát tại: Queen Bee

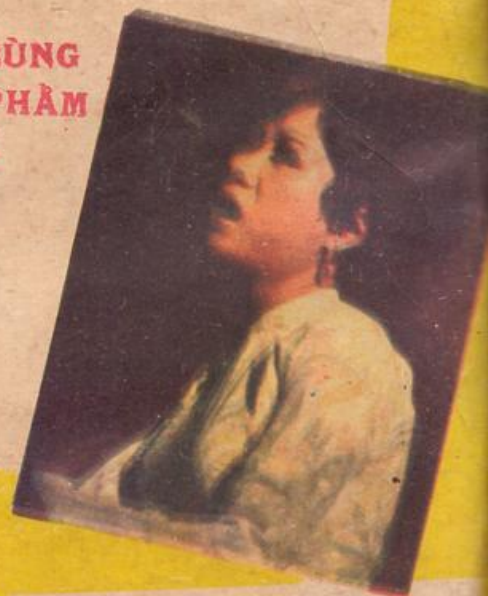
NHÀ HÀNG ĂN PHÒNG TRÀ CA NHẠC

106 NGUYỄN HUỆ - SAIGON - ĐIỆN THOẠI 91.291

● Những chương trình luôn thay đổi

● CẢNH TRÍ ĐÀM ÁM, THÂN MẬT
LỊCH SỰ NHẤT VIỆT NAM

● GIÀN NHẠC
TRỮ DANH CÙNG
NHỮNG NHẠC PHẨM
THƯƠNG YÊU
THIỆT THA
TRÌU MẾN



Đến với chương trình
ca nhạc của Jo Marcel

mỗi đêm để quên đi
phiền muộn để tâm hồn
được ướp bằng âm nhạc
mà vui sống

Nhân dặt tiệc cưới
tiếp tân, hộp báo
văn nghệ... 